

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE

**ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ
ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Παπασπυρόπουλος Ν. Θαλής-Βασίλειος

ΑΜ: 60055/2020

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μαρία Τζιάτζη, Καθηγήτρια, Τμήμα
Ελληνικής Φιλολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Κομοτηνή, 5 Αυγούστου 2024

ΔΗΜΟΚΡΕΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ
ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Παπασπυρόπουλος Ν. Θαλής-Βασίλειος

ΑΜ: 60055/2020

Η παρούσα Μεταπτυχιακή εργασία Ειδίκευσης υποβλήθηκε στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης για την απόκτηση του τίτλου μεταπτυχιακών σπουδών ειδίκευσης στη Βυζαντινή Φιλολογία-Παλαιογραφία.

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μαρία Τζιάτζη, Καθηγήτρια, Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας,
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

2ο μέλος: Γρηγόριος Παπαγιάννης, Καθηγητής, Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας, Δημοκρίτειο
Πανεπιστήμιο Θράκης

3ο μέλος: Θεώνη Κολλυροπούλου, Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και
Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Κομοτηνή, 5 Αυγούστου 2024

DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE
SCHOOL OF CLASSICS AND HUMANITIES
DEPARTMENT OF GREEK PHILOLOGY

POSTGRADUATE COURSE

«TEXTS AND CULTURE»

MASTER DISSERTATION

**PHILOLOGY DILIGENCE AND REMINDER OF THE FEAST OF THE SECOND
CANON OF ENTARENCE OF THE THEOTOKOS**

PAPASPYROPOULOS N. THALIS-VASILEIOS

REGISTRATION NUMBER: 60055/2020

A thesis submitted in partial fulfilment of the requirements for the degree of Master in
Byzantine Philology, Department of Greek Philology, Democritus University of Thrace

COMMITTEE OF EXAMINERS

Supervisor: Prof. Maria Tziatzi, Department of Greek Philology, Democritus Univeristy
of Thrace

Member 2: Prof. Grigorios Papagiannis, Department of Greek Philology, Democritus
Univeristy of Thrace

Member 3: Prof. Theoni Kollyropoulou, Deparment of History, Archaeology and Cultural
Resourses Management, University of Peoloponnesus

Komotini, 5 August 2024

**Στη μνήμη του γεωπόνου παππού μου,
που αγαπούσε τις ανθρωπιστικές επιστήμες**

Η έγκριση της παρούσας Διπλωματικής Μεταπτυχιακής Εργασίας από το Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέως (παρ. 2 του άρθρου 202 του ν. 5343/1932).

Βεβαιώνεται ότι ο Θαλής-Βασίλειος Παπασπυρόπουλος είναι συγγραφέας της παρούσας εργασίας και ότι έχει αναφέρει ή παραπέμπει σε αυτή, ρητά και συγκεκριμένα, όλες τις πηγές, από τις οποίες έκανε χρήση δεδομένων ιδεών, προτάσεων ή λέξεων, είτε αυτές μεταφέρονται επακριβώς (στο πρωτότυπο ή μεταφρασμένες) είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνεται ότι αυτή η εργασία με τίτλο «ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ» είναι πρωτότυπη και προετοιμάστηκε από τον Θαλή-Βασίλειο Παπασπυρόπουλο προσωπικά ειδικά για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Κείμενα και Πολιτισμός» του τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης. Η συγγραφή της εργασίας πραγματοποιήθηκε εξολοκλήρου από τον Θαλή Βασίλειο Παπασπυρόπουλο από την καθοδήγηση και τις υποδείξεις της Καθηγήτριας κ. Τζιάτζη Μαρίας, και κατά τη διάρκεια εκπόνησης και συγγραφής της εργασίας τηρήθηκαν τα προβλεπόμενα από τον νόμο και τον αντίστοιχο εσωτερικό κανονισμό του Τμήματος. Έγιναν πλήρως σεβαστές οι Αρχές της Ακαδημαϊκής Ηθικής και του Κώδικα Δεοντολογίας, οι οποίες απαγορεύουν την παραποίηση των ερευνητικών/πνευματικών αποτελεσμάτων, την αναφορά ψευδών στοιχείων, την κατάχρηση της διανοητικής ιδιοκτησίας τρίτων και τη λογοκλοπή.

Περιεχόμενα

Περίληψη	8
Abstract	9
Εισαγωγή	10
Ο βίος της Θεοτόκου	11-12
Η καταγωγή του Κανόνα	12-13
Τα Εισόδια της Θεοτόκου ως Εορτή	14-17
Η Υμνογραφία των Εισοδίων	18-21
Ρητορικά σχήματα	21-22
Ωδή α	23
Ωδή γ	24
Ωδή δ	24-25
Ωδή ε	25-27
Ωδή ς	27-29
Ωδή ζ	29-30
Ωδή η	30-31
Ωδή θ	31-32
Μετρική Ανάλυση	33-61
Συμπέρασμα	61
Βιβλιογραφία Ελληνική	62-64
Βιβλιογραφία Ξενόγλωσση	64

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας υπήρξε η φιλολογική επιμέλεια και ο υπομνηματισμός του Δεύτερου Κανόνα της Εορτής των Εισοδίων της Θεοτόκου. Καταρχάς κατέγραψα ορισμένα βασικά στοιχεία για το ιστορικό πλαίσιο του Κανόνα. Επιπλέον, ανέλυσα ορισμένες σημαντικές φυσιογνωμίες σχετικά με την υμνογραφία, όπως τον Γεωργίο Νικομηδείας και τον Ανδρέα Κρήτης. Αν και θέμα της εργασίας είναι ο δεύτερος κανόνας της εορτής των Εισοδίων της Θεοτόκου, έκρινα χρήσιμο να αναφέρω και κάποια βασικά στοιχεία για τον πρώτο κανόνα της εορτής. Επιχείρησα να θεραπεύσω πρόβλημα ισοσυλλαβίας και ομοτονίας κάνοντας μικρές παρεμβάσεις στον κανόνα του Γεωργίου Νικομηδείας εις τα Εισόδια της Θεοτόκου, που εκδίδεται ως δεύτερος στο Μηναίο του Νοεμβρίου. Προσπάθησα να λύσω τα συγκεκριμένα μετρικά πρόβλημα με τη μέθοδο της εικασίας και της συγχώνευσης στίχων, ώστε τα τροπάρια της κάθε ωδής να συμφωνούν με τον εκάστοτε ειρμό, από την άποψη του αριθμού των συλλαβών και της ομοτονίας. Εντόπισα ωστόσο και κάποιες μετρικές ασυμφωνίες ισοσυλλαβίας και ομοτονίας, οι οποίες αν και δεν ήταν εφικτό να αποκατασταθούν τις επισήμανα. Επίσης σχολίασα ορισμένα, ρητορικά σχήματα, τα οποία αναφέρονται στη Θεοτόκο και σε πρόσωπα της Παλαιάς Διαθήκης.

Λέξεις κλειδιά:

1. Κανόνας
2. Θεοτόκος
3. Ρητορικά Σχήματα
4. Γεώργιος Νικομηδείας
5. Ειρμός

ABSTRACT

The topic of this dissertation is the presentation of the Second kanon for the Feast of the Entrance of the Theotokos into the Temple, which is celebrated in the Byzantine Orthodox Church on November 21. In the first part of the dissertation, we provide details regarding the establishment of the Feast of the Theotokos' Entrance into the temple during the byzantine period. There is also a part in which we examine the hymnography of the Entrance in general mentioning hymnographers and the development of the hymnography. The main part of the paper presents comments on the interpretation of the Second kanon, focusing on the rhetoric manners such as rhetoric apostrophes and comparisons. Another section of the paper is devoted to general issues regarding the hymnographic genre of Kanon (how it has been created, the absence of the second ode). Finally, we provide an analysis on the poetic metre of the second Kanon focusing on the cases where the metre is different from the heirmos. In general, the presentation of this particular topic provides philological details on the genre of Kanon.

Keywords:

1. Hymnography
2. November 21
3. Entarence
4. Byzantine period
5. Apostrophes and comparisons

Εισαγωγή

Θέμα της παρούσας εργασίας είναι ο κανόνας του Γεωργίου Νικομηδείας εις τα Εισόδια της Θεοτόκου, που εκδίδεται ως δεύτερος στο Μηναίο του Νοεμβρίου. Συγκεκριμένα, στην εργασία θα γίνει φιλολογική ανάλυση του κάθε τροπαρίου ξεχωριστά. Θα γίνει σχολιασμός ορισμένων ρητορικών σχημάτων της εορτής των Εισοδίων της Θεοτόκου. Θα γίνει επίσης μετρική ανάλυση του Κανόνα. Επιπρόσθετα, θα γίνει προσπάθεια να αποκατασταθεί, όσο είναι εφικτό, η ισοσυλλαβία και η ομοτονία ανάμεσα στον ειρμό της κάθε ωδής και στα αντίστοιχα τροπάρια.

Ο βίος της Θεοτόκου

Στα κανονικά ευαγγέλια διαθέτουμε ελάχιστες πληροφορίες σχετικά με το βίο της Παναγίας. Συγκεκριμένα, στα Ευαγγέλια «Κατὰ Ματθαῖον» και «Κατὰ Λουκᾶν» γίνονται αναφορές στη Θεοτόκο μέσα από τις διηγήσεις για τη βρεφική και παιδική ηλικία του Ιησού. Ο Λουκάς αναφέρει στη διήγηση του Ευαγγελισμού τρία βασικά στοιχεία για την Παναγία, ότι κατοικεί στη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας, ότι είναι η προστατευόμενη του Ιωσήφ και πως ονομάζεται Μαριάμ. Οι αναφορές της Θεοτόκου από εκεί και πέρα στα κανονικά ευαγγέλια, είναι σπανιότατες και γενικές, δεν υπάρχει καμία πληροφορία σχετικά με την καταγωγή της και την ανατροφή της. Οι αφηγήσεις των κανονικών ευαγγελίων περιέχουν αναφορές στον Ευαγγελισμό, την επίσκεψη στην Ελισάβετ και κάποια περιστατικά που συνδέονται άμεσα με τον βίο του Χριστού. Συνεπώς, οι γνώσεις μας για τον βίο της Θεοτόκου, συμπληρώνονται από τις διηγήσεις των Απόκρυφων Ευαγγελίων¹. Συγκεκριμένα, πλούσιες πληροφορίες για τη ζωή της Παναγίας υπάρχουν στο «Πρωτοευαγγέλιο του Ιακώβου»², το παλαιότερο απόκρυφο Ευαγγέλιο που έχει σωθεί. Οι γονείς της Παναγίας ήταν ο Ιωακείμ και η Άννα. Η Άννα ήταν στείρα και για αυτό παρακάλεσε τον Θεό να της χαρίσει ένα τέκνο, όπως έγινε και με τη Σάρα. Τότε ένας άγγελος Κυρίου της ανακοίνωσε ότι θα αποκτήσει παιδί, η Άννα υποσχέθηκε να το αφιερώσει στον Θεό. Όταν η Μαρία, το τέκνο της Άννας, έγινε τριών ετών, οι γονείς της αποφάσισαν να την αφιερώσουν στον Θεό, ακριβώς όπως είχαν υποσχεθεί.³ Η κόρη παραδόθηκε στα χέρια του ιερέα Ζαχαρία και έζησε στο ναό, στα Άγια των Αγίων. Κατά τη διαμονή της στον ναό η Μαρία είχε το σεβασμό και το θαυμασμό όλων, καθώς αν και ήταν μόνο τριών ετών μπορούσε να μιλήσει τέλεια και να περπατήσει. Η Μαρία στον ναό ασχολούταν με την υφαντική και γενικά με όσα οι υπόλοιπες γυναίκες λόγω της μεγάλης τους ηλικίας δεν μπορούσαν να ασχοληθούν. Ήταν φιλομαθής, ενάρετη, ταπεινή και ασχολούταν με τη μελέτη των Γραφών.⁴ Για όσο καιρό ζούσε η Μαρία στα Άγια των Αγίων, λάμβανε την τροφή της από το χέρι ενός

1 Φουντούλης (1971) 40.

2 Βλ σελ 6-8 κεφάλαιο *Τα Εισόδια της Θεοτόκου ως εορτή*.

3 Μεταγενέστεροι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι ο αριθμός τρία στην προκειμένη περίπτωση είναι συμβολικός, καθώς συναντάται και σε άλλες περιπτώσεις στην Αγία Γραφή. Ο Δαβίδ σκότωσε τον Γολιάθ με τρεις πέτρες, ο Ιωνάς έμεινε στην κοιλιά του κήτους για τρεις μέρες, ο δημόσιος βίος του Σωτήρα διήρκησε τρία έτη, τρεις μαθητές βρίσκονταν στη μεταμόρφωση του Ιησού και τα πρόσωπα της Αγίας Τριάδας είναι τρία. Κυρίως λόγω του ότι τα πρόσωπα της Αγίας Τριάδας είναι τρία έπρεπε και η Θεοτόκος στην ηλικία των τριών ετών να εισαχθεί στο Ναό βλ. Αναστασίου (1959) 21-22.

4 Σχετικά με τη ζωή της Θεοτόκου στον ναό βλ Αναστασίου (1959) 23.

αγγέλου. Σε αντίθεση με τις υπόλοιπες Παρθένες, οι οποίες αποχωρούσαν από τον ναό μετά τη συνάντησή τους και επέστρεφαν στις οικίες τους, η Μαρία έμεινε στον ναό καθόλη τη διάρκεια της ημέρας, ακόμη και τη νυχτιά με σκοπό να φυλάει το θυσιαστήριο και να εξυπηρετεί τους ιερείς.⁵ Όταν έφτασε στην ηλικία των έξι ετών, πέθανε ο πατέρας της Ιωακείμ και δύο χρόνια αργότερα η μητέρα της Άννα. Από εκείνη τη στιγμή η Παναγία σπανίως έφευγε από το ναό. Κατά την παραμονή της στο ναό, η Μαρία είχε πει ότι δεν επιθυμεί να νυμφευθεί κάποιον άνδρα. Ο ιερέας Αβιάθαρ μάλιστα προσέφερε στους αρχιερείς του ναού άπειρα δώρα, ώστε να τους πείσει να δώσουν την Μαρία ως προστατευόμενη στον γιό του, κάτι που η Μαρία αρνήθηκε. Όταν οι ιερείς της είπαν, πως ο Θεός ευλογεί τα τέκνα και λατρεύεται από τους απογόνους, η Μαρία απάντησε ότι ο Θεός κυρίως ευλογεί και επιδοκιμάζει την αγνότητα. Ως παράδειγμα έφερε τον Άβελ, του οποίου η θυσία ευχαρίστησε τον Θεό και τον Ηλία, ο οποίος λόγω της παρθενίας της σάρκάς του ανελήφθη.⁶ Όταν όμως η Μαρία έγινε δώδεκα (ή δεκατεσσάρων) ετών, εμφανίστηκε στον αρχιερέα Ζαχαρία άγγελος Κυρίου, ο οποίος του είπε να συγκεντρώσει όλους τους χήρους του λαού, να δώσει στον καθένα από μια ράβδο και να προσφέρει την Παρθένο ως σύζυγο σε αυτόν στον οποίο ο Θεός θα υποδείξει. Την τελευταία ράβδο ο αρχιερέας Ζαχαρίας την έδωσε στον Ιωσήφ, στην κορυφή της οποίας κάθισε ένα περιστέρι. Τότε ο ιερέας είπε στον Ιωσήφ ότι αυτός έχει επιλεγεί από τον Κύριο για σύζυγος της Μαρίας. Ο Ιωσήφ δέχτηκε να έχει τη Μαρία ως σύζυγό του, παρά τις αρχικές του αντιρρήσεις, καθώς έπρεπε να υπακούσει στην εντολή του Θεού. Ο άγγελος Γαβριήλ εμφανίστηκε στη Μαρία και της ανήγγειλε ότι θα γεννήσει τον Σωτήρα του κόσμου, τον υιό του Θεού.

Η καταγωγή του κανόνα

Όσον αφορά την καταγωγή του κανόνα πρέπει να αναφερθεί ότι αρχικά δεν ήταν αυτόνομος ύμνος, καθώς αποτελούνταν από στίχους που ψάλλονταν διάσπαρτοι ανάμεσα στις βιβλικές ωδές. Εξάλλου ο κανόνας ως είδος φέρνει σε επαφή το κοινό με τα ποιητικά κείμενα της Βίβλου. Ο συγκεκριμένος ανήκει στους θεομητορικούς κανόνες.

Αξίζει, επίσης να επισημάνουμε την έκπτωση της β' ωδής ήδη από τον 9^ο αιώνα, η οποία βέβαια ολοκληρώθηκε τον 12^ο αιώνα. Οι μελετητές έχουν υποστηρίξει ότι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το περιεχόμενό της ήταν πένθιμο ή γιατί ήταν ίδια με

5 Αναστασίου (1959) 24.

6 Αναστασίου (1959) 25.

την πρώτη ωδή. Υπάρχει επίσης η άποψη ότι η β΄ ωδή συνέχισε να χρησιμοποιείται κατά την περίοδο της μεγάλης Τεσσαρακοστής, και εγκαταλείφθηκε σταδιακά σε κανόνες που ανήκαν στο υπόλοιπο εορτολόγιο.

Η μουσικοποιητική μορφή του Κανόνα εντάσσεται στην χριστιανική λατρεία κατά τα τέλη του 7ου αιώνα και αντικαθιστά το Κοντάκιο στην ακολουθία του όρθρου.⁷

Μολονότι ο Κανόνας παραδίδεται με διάφορα ονόματα, επικράτησε αυτό

του Κανόνα.⁸ Όσον αφορά την προέλευση της ονομασίας του κανόνα συσχετίζεται με τον ειρμό σε ό,τι έχει να κάνει με τον μετρικό και μουσικό του ρόλο στο πλαίσιο της σύνθεσης του Κανόνα, αφού ήταν και λειτουργούσε ως πρότυπο.⁹ Ο ειρμός είναι το πρώτο αυτόμελο τροπάριο,¹⁰ με πρωτότυπο μέλος και μέτρο καθώς και το πρότυπο για τα τροπάρια της κάθε ωδής του κανόνα σε σχέση με τη μετρική και το μέλος του. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ο συσχετισμός των ειρμών με τα κείμενα των ωδών της Παλαιάς Διαθήκης με εξαίρεση την ενάτη ωδή που είναι αφιερωμένη στη Θεοτόκο.¹¹

Ειδικότερα το περιεχόμενο των ωδών είναι το ακόλουθο : ο ειρμός της ωδής α΄ αναφέρεται στη Διάβαση της Ερυθράς θάλασσας, της ωδής β΄ στην παράδοση των πλακών του Νόμου στους Εβραίους, της ωδής γ΄ στην προσευχή της προφήτιδος Άννας κατά τη γέννηση του Σαμουήλ, της ωδής δ΄ στην προσευχή του Αββακούμ, της ωδής ε΄ στο όραμα του προφήτη Ησαΐα, της ωδής ς΄ στον προφήτη Ιωνά και την περιπέτειά του μέσα στην κοιλιά του κήτους, της ωδής ζ΄ στην προσευχή των Τριών Παίδων και της θ΄, όπως ήδη αναφέρθηκε, στη Θεοτόκο¹² Βέβαια σε κάθε Κανόνα υπάρχουν αναφορές στον τιμώμενο/η άγιο/α ή στο γεγονός της εορτής για την οποία προοριζόταν.¹³

Τα σημαντικότερα υμνογραφικά κέντρα των κανόνων ήταν η μονή του αγίου Σάββα στα Ιεροσόλυμα και η μονή του Στουδίου στην Κωνσταντινούπολη και οι σημαντικότεροι δημιουργοί κανόνων ήταν ο Ανδρέας Κρήτης, ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός¹⁴ και ο Κοσμάς επίσκοπος Μαΐουμά.¹⁵

---

7 Μητσάκης (1971) 73, Τωμαδάκης (1993) 64.

8 Τωμαδάκης (1993) 59-60· Φυτράκης (1957) 46.

9 Μητσάκης (1971) 76-77.

10 Πάσχος (1999) 23.

11 Τωμαδάκης (1993) 60.

12 Δετοράκης (1997) 70.

13 Φυτράκης (1957) 45.

14 Τωμαδάκης (1993) 202, 211.

15 Δετοράκης (1979) 93.

Τα Εισόδια της Θεοτόκου ως εορτή

Το περιεχόμενο της εορτής των «Εισοδίων της Θεοτόκου» σχετίζεται με την ιστορία της αφιέρωσης της Παρθένου στον Θεό από τους γονείς της. Δεν είναι εφικτό να αναφέρουμε με βεβαιότητα την ακριβή χρονολογία της καθιέρωσης της εορτής, καθώς δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για μια συγκεκριμένη χρονολογία. Ωστόσο ορισμένες χρονολογίες,¹⁶ μπορούμε να τις θεωρήσουμε αρκετά πιθανές ως χρονολογίες καθιέρωσης της εορτής, χωρίς ωστόσο να είμαστε σίγουροι. Σε κάθε περίπτωση, αξίζει να σημειωθεί ότι οι εκκλησιαστικοί ρήτορες, άρχισαν να αναφέρονται στην εορτή κατά τον 4ο αιώνα. Για παράδειγμα ο Γρηγόριος Νύσσης παρέθεσε τα όσα σχετίζονται με την αφιέρωση της Θεοτόκου στον ναό, στα Άγια των Αγίων. Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε στη στειρότητα της μητέρας της Παναγίας, της Άννας, η οποία γέννησε τη Μαρία κατόπιν προσευχής.¹⁷ Επίσης, αξίζει να αναφερθούν οι ομιλίες του Γερμανού Α΄ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, «Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου», «Εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον· ὅτε προσηνέχθη ἐν τῷ ναῷ (εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων) τριετίζουσα ὑπὸ τῶν αὐτῆς γονέων», «Ἴδου καὶ πάλιν».¹⁸ Επιπλέον, αξίζει να προστεθεί ότι ο Ταράσιος αναφέρθηκε στην εορτή κατά τον 8ο αιώνα. Η ομιλία του εκφωνήθηκε την ημέρα της εορτής «Φαιδρὰ καὶ παράδοξος ἢ παροῦσα πανήγυρις καὶ τῶν φιλεόρτων τὸν πόθον πρὸς ὕμνωδιαν ἐγείρουσα, ἢ τῆς ἀειπαρθένου Θεοτόκου ἐν τῷ ναῷ πρόοδος».¹⁹

Το θέμα της εορτής δηλώνεται στο Συναξάριο της 21ης Νοεμβρίου, όπως αυτό καταγράφηκε από τον Άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη: «Ἡ Σύναξις τῆς Παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ὅτε ἀφιερῶθη καὶ ἀνετέθη ἐν τῷ ναῷ, οὓσα τριετής, παρὰ Ἰωακείμ καὶ Ἄννης τῶν γεννητόρων αὐτῆς. Ἡ ἐν τῷ ναῷ τῆς θεομήτορος εἴσοδος ἐορτὴν τοῖς εὐσεβέσιν εἰργάσατο θαυμαστὴν καὶ παγκόσμιον, ἐκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως λαβοῦσαν ἀφορμὴν».

Κατά το τέλος του 4^{ου} μεταχριστιανικού αιώνα ξεκίνησαν οι θεολογικές συζητήσεις σχετικά με την υπόσταση του Χριστού. Συγκεκριμένα το θέμα που απασχόλησε ήταν ο τρόπος της ένωσης των δυο φύσεών Του, της θείας και της ανθρώπινης. Γι' αυτό το λόγο στον πυρήνα αυτών των συζητήσεων που κατέληξαν σε δογματικές διαμάχες συναντούμε το πρόσωπο της Παναγίας, αφού είναι η Μητέρα του Θεού. Μετά από

16 Βλ. σελ 7-8 κεφάλαιο *Τα Εισόδια της Θεοτόκου ως εορτή*.

17 Βλ Αναστασίου (1959) 15.

18 Σχετικά με τις συγκεκριμένες ομιλίες βλ. Αναστασίου (1959) 53-55.

19 Σχετικά με τον Ταράσιο και την ομιλία του βλ. Αναστασίου (1959) 55-56.

την καταδίκη των αιρετικών απόψεων και των βασικών εκφραστών τους, ακολούθησε η κατοχύρωση από την Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο του όρου «Θεοτόκος».²⁰ Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη σταδιακή εισαγωγή των γεγονότων που σχετίζονται με τη ζωή της Παναγίας στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψε και η διαμόρφωση του Θεομητορικού εορτολογικού κύκλου.²¹ αφετηρία αποτέλεσε η Σύλληψη της Θεοτόκου (9 Δεκεμβρίου) και κατακλείδα η Κοίμησή της (15 Αυγούστου). Την ίδια περίοδο, βέβαια, πρέπει να αναφέρουμε ότι δομείται γενικώς το χριστιανικό εορτολόγιο.²²

Μέσα σε αυτό το θεολογικό και ιστορικό περιεχόμενο εντάσσεται και η δημιουργία και η εξέλιξη της εορτής των Εισοδίων της Θεοτόκου. Η εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου στον ναό ως γεγονός δεν αναφέρεται στην Καινή Διαθήκη, όπως άλλωστε συμβαίνει και με όλα τα γεγονότα που στη συνέχεια αποτέλεσαν τον Θεομητορικό κύκλο εορτών, με εξαίρεση βέβαια τον Ευαγγελισμό. Οι πληροφορίες μας σχετικά με τα Εισόδια της Θεοτόκου προέρχονται από το «Πρωτευαγγέλιον του Ίακώβου»,²³ το οποίο είναι ένα απόκρυφο κείμενο του δευτέρου αιώνα, που άσκησε πολλές επιδράσεις στην Θεομητορική εορτή, τη βυζαντινή ομιλητική και υμνογραφική παραγωγή, αλλά και γενικότερα στη Θεομητορική γραμματεία και τη βυζαντινή τέχνη. Αξίζει να επισημάνουμε ότι η ίδια διήγηση απαντάται τόσο στο «Ευαγγέλιον του Ψευδο-Ματθαίου» που πρέπει να γράφτηκε τον 8ο-9ο αιώνα στη λατινική γλώσσα,²⁴ όσο και στο «Ευαγγέλιο του Ψευδο-Θωμά», το οποίο τοποθετείται χρονικά μεταξύ 4ου και 6ου αιώνα και το οποίο είναι άγνωστο στην Ανατολή.²⁵

Μολονότι έχει διατυπωθεί η υπόθεση ότι το γεγονός των Εισοδίων πρέπει να ήταν γνωστό ήδη από τους αποστολικούς χρόνους, η εν λόγω εορτή είναι πιθανόν να καθιερώθηκε τον πέμπτο αιώνα. Παρόλα αυτά όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι για την ακριβή χρονολογία καθιέρωσης της εορτής. Είναι γεγονός βέβαια ότι η καθιέρωση της εορτής στην Δύση προηγήθηκε αυτής στην

---

20 Σχετικά με τη σημασία του όρου Θεοτόκος βλ. Τσίγκος (2017) 214-224.

21 Σχετικά με τις Θεομητορικές εορτές βλ. Φύλιας (2007) 322-361, (2002), Ιερόθεος (2016).

22 Πασχαλίδης (2007) 365-397, (2011) 285-310.

23 Σχετικά με το *Πρωτευαγγέλιο*, αυτό πρέπει να γράφτηκε στο τέλος του 2ου αιώνα στην Αίγυπτο (Pap. Bodmer V). Ο τίτλος του είναι: «γέννησις Μαρίας τῆς Ἁγίας Θεοτόκου καὶ ὑπερενδόξου Μητρὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ» (C. Tischendorf. EA 1876, 1) ἢ «τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἰακώβου, ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων, τοῦ ἀδελφοθέου, διήγησις περὶ τῆς γεννήσεως τῆς Παναγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας» (βλ. Michel Ch., *Evangelia Apocryphes*, Paris 1942, σ. VI) ἢ «Ἱστορία Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, εἰς τὴν γέννησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου». Σχετικά με τις διαφορετικές παραλλαγές του τίτλου του «Πρωτοευαγγελίου του Ιακώβου» βλ. Αναστασίου (1959) 12-18.

24 Καραβιδόπουλος (2001) 70, Τσάμης (2000) 28- 33.

25 Αναστασίου (1959) 17.

Ανατολή και αυτό συνέβη λόγω του γεγονότος ότι ο πυρήνας της γιορτής βασίζεται σε διηγήσεις των Απόκρυφων Ευαγγελίων. Ειδικότερα, από αυτά τα κείμενα λαμβάνουμε πληροφορίες σχετικά με τη ζωή της Παναγίας, τα παιδικά χρόνια του Χριστού και άλλα γεγονότα από τη ζωή του. Το γεγονός της καθιέρωσης του εορτασμού έχει μάλιστα συνδεθεί ιστορικά με την ανέγερση μιας Βασιλικής στα Ιεροσόλυμα, από τον Ιουστινιανό, η οποία είναι γνωστή ως Νέα Εκκλησία ή Αγία Μαρία η Νέα. Τα εγκαίνια της συγκεκριμένης Βασιλικής έγιναν στις 20 Νοεμβρίου του 543 και αυτό οδήγησε τους μελετητές να υποστηρίζουν, ότι τα εγκαίνια του συγκεκριμένου ναού συνδέονταν με τον ημερολογιακό καθορισμό των Εισοδίων της Θεοτόκου στις 21 Νοεμβρίου, εξαιτίας της γειννίασης του ναού με το ναό του Σολομώντα, όπου σύμφωνα με το «Πρωτευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου» συνέβησαν τα γεγονότα που περιγράφονται ως Εισόδια της Θεοτόκου. Ο Αναστασίου θεωρεί ότι η υποκατάσταση της εορτής των εγκαινίων της Βασιλικής του Ιουστινιανού με αυτή των Εισοδίων πρέπει να τοποθετηθεί μετά το 638, μετά δηλαδή την κατάληψη των Ιεροσολύμων από τον χαλίφη Ομάρ (637) και τη μετατροπή του ναού σε μουσουλμανικό τέμενος από τους Άραβες. Αυτό, επομένως, είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της εορτής των Εισοδίων με την οποία ήταν συνδεδεμένος ο ναός.²⁶

Όσον αφορά τη διάχυση της εορτής πέρα από τα Ιεροσόλυμα δεν υπάρχουν πηγές. Στην Κωνσταντινούπολη, αν και είχαν ανεγερθεί πολλοί ναοί προς τιμήν της Θεοτόκου ήδη κατά τους πέντε πρώτους αιώνες, η εορτή των Εισοδίων δεν πρέπει να είχε διαδοθεί πολύ πριν από τον 8^ο αιώνα. Αυτό τεκμηριώνεται από σχετική αναφορά στον λόγο του πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Γερμανού Α΄, ο οποίος αναφέρει ότι η εορτή είναι νεοσύστατη. «Μεῖζον δὲ καὶ ὑπὲρ ἀπάσας λαμπροφορεῖται τελεταρχικῶς ψυχαγωγούσα ἢ ἀρτυύμνητος». Αξίζει να τονιστεί ότι, ο 8ος αιώνας είναι μια ακόμη πιθανή χρονολογία καθιέρωσης της εορτής και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αναφερθεί με βεβαιότητα, η ακριβής χρονολογία της καθιέρωσης της εορτής των Εισοδίων της Θεοτόκου.

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί πως εικάζεται, ότι η γιορτή πρέπει να εισήχθη στην Κωνσταντινούπολη μετά από πρωτοβουλία του αγίου Ανδρέα Κρήτης μετά το 685. Μαρτυρείται μάλιστα ότι ο Άγιος Ανδρέας ο Κρης ήταν αυτός που εισήγαγε στην Κωνσταντινούπολη και την εορτή του Γενεσίου της Θεοτόκου. Είναι βέβαιο ότι η εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου αποκρυσταλλώθηκε στην Κωνσταντινούπολη κατά την περίοδο της Εικονομαχίας, όταν και πάλι προέκυψε μια δογματική διαμάχη για το πρόσωπο της Θεοτόκου. Αυτό αποδεικνύεται από τις

²⁶ Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος Ε΄, 451-454, «Εισόδια τῆς Θεοτόκου».

ομιλίες²⁷ των πατριαρχών Κωνσταντινουπόλεως Γερμανού Α',²⁸ Ταρασίου²⁹ οι οποίες εκφωνήθηκαν κατά την τέλεση της εορτής των Εισοδίων. Την ίδια περίοδο είναι που αναπτύσσεται και η υμνογραφία της εορτής.³⁰ Κατά τον 7^ο αιώνα, ο Ανδρέας Κρήτης αποκαλεί την Θεοτόκο «άγιωτέραν τῶν ἁγίων» (» (P.G. 97 2108).

Ο Μητροπολίτης Νικομηδείας Γεώργιος έζησε την ίδια περίοδο και συνέταξε τρεις εγκωμιαστικούς Λόγους για την εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου (BHG 1078, 1108, 1152), ενώ τα στιχηρά και ο κανόνας που συνέθεσε για αυτήν θα έχουν από χωρίς λειτουργική χρήση και θα αποτελέσουν μαζί με τον κανόνα του Βασιλείου Πηγοριώτη, τα κείμενα που εντάχθηκαν στα Μηναιά.

Τον δωδέκατο αιώνα, η υμνογραφία της εορτής είχε εμπλουτιστεί με νέα υμνογραφικά μέλη, γεγονός που τεκμηριώνεται από τα χειρόγραφα που χρονολογούνται μεταξύ του ενδέκατου και του δωδέκατου αιώνα. Πρόκειται για ελάσσονες και μείζονες υμνογραφικές συνθέσεις, ανάμεσα στις οποίες ξεχωριστή θέση κατέχουν τέσσερις Κανόνες, από την ακροστιχίδα των τροπαρίων και των θεοτοκίων των οποίων προκύπτει το όνομα του υμνογράφου Γεωργίου.

Τον δωδέκατο αιώνα ο αυτοκράτορας Μανουήλ Α΄ Κομνηνός καθιερώνει με διάταγμα την εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου ως αργία. Σε συνδυασμό βέβαια με τον πανηγυρικό λόγο που αφιέρωσε ο όσιος Νεόφυτος ο Έγκλειστος (BHG 1102n), στα τέλη του ίδιου αιώνα στην εορτή των Εισοδίων, γίνεται εμφανής η ευρύτητα της διάδοσης της εορτής.

Τα Εισόδια της Θεοτόκου συνέχισαν να εορτάζονται πανηγυρικά κατά την υστεροβυζαντινή περίοδο. Στην Κωνσταντινούπολη το κέντρο εορτασμού τους αποτέλεσε η Μονή Περιβλέπτου, ενώ παράλληλα το περιεχόμενο της εορτής θα αποτελέσει ένα πολύ προσφιές θέμα της ομιλητικής γραμματείας της περιόδου. Η τιμή στη Θεοτόκο συνεχίστηκε ασφαλώς και κατά την πρώιμη μεταβυζαντινή περίοδο, όταν ο Νικόλαος Μαλαξός πρωτοπαπάς Ναυπλίου, γνωστός λόγιος της εποχής που παρήγαγε πλούσιο υμνογραφικό έργο και έκανε διορθώσεις στα λειτουργικά βιβλία της Εκκλησίας, έγραψε τρία Μεγαλυνάρια, τρία Στιχηρά ιδιόμελα και δυο Πεντηκοστάρια για τα Εισόδια της Θεοτόκου. Αυτήν την παράδοση φαίνεται ότι ακολούθησε και ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης προχωρώντας στη σύνταξη των κατ' ήχον κανόνων.

---

27 Σχετικά με τα ομιλητικά κείμενα που αφορούν στην εορτή των Εισοδίων βλ. BHG 1046-1161 d.

28 BHG 1103-1104. Εκδ. PG 98, 292-309, 309-319.

29 BHG 1149. Εκδ. PG 98, 1481-1500.

30 Σχετικά με την υμνογραφία της εορτής βλ. Oikiniuora (2015), όπου περιλαμβάνεται και η έκδοση ανέκδοτων ύμνων.

Υμνογραφία των Εισοδίων

Ο κανόνας που παρουσιάζουμε, όπως άλλωστε και ο Εσπερινός και ο Όρθρος της 21^{ης} Νοεμβρίου, συμπυκνώνει όλα τα δογματικά και θεολογικά θέματα σχετικά με την Θεοτόκο που είχαν αναδειχθεί κατά τους πρώτους αιώνες της χριστιανοσύνης και μάλιστα είχαν οδηγήσει σε μεγάλες διαμάχες μεταξύ των υποστηρικτών τους.

Σε ολόκληρο τον κανόνα κυριαρχεί το αίσθημα της χαράς, γι' αυτό άλλωστε καλούνται ο ουρανός, η γη, τα αγγελικά τάγματα και οι άνθρωποι να συμμετάσχουν σε αυτό το χαρμόσυνο κλίμα της εορτής. Η εορτή έχει παγκόσμιο και ουράνιο χαρακτήρα γιατί μέσω της Εισόδου της Παναγίας στον Ναό ξεκινά η πραγμάτωση των προαιώνιων βουλών του Θεού σχετικά με τη σωτηρία των ανθρώπων.

Μολονότι έχει επισημανθεί από τους μελετητές ότι στον κανόνα κυριαρχεί ο διδακτικός χαρακτήρας, δεν παύει παράλληλα να διακρίνεται ο λογοτεχνικός χαρακτήρας του κειμένου. Το συναίσθημα που κυριαρχεί είναι η χαρά, η οποία δηλώνεται στα περισσότερα τροπάρια με την αναφορά του ρήματος χαίρω.

Συχνές είναι οι αναφορές στους γονείς της Θεοτόκου, Ιωακείμ και Άννα, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός ότι οι Προφήτες μέσω των συμβόλων και των εικόνων μίλησαν για τα Εισόδια. Στο κέντρο της υμνογραφίας τοποθετείται βέβαια η ίδια η Παναγία ως Θεοτόκος, μητέρα του Θεού, άμωμη και αγνή. Στα εγκώμια που αναφέρονται στην Παναγία, κυριαρχεί η ιδέα σχετικά με τον ρόλο που αυτή διαδραμάτισε στο σχέδιο της θείας οικονομίας για την λύτρωση και σωτηρία του ανθρώπου από την αμαρτία. Ειδικότερα η Παρθένος αποκαλείται πολλές φορές αγιασμένος ναός του Θεού και κατοικητήριό του.

Παρατηρείται ότι σε κάθε ωδή τα πρόσωπα εναλλάσσονται με αναφορές σε μορφές της Παλαιάς Διαθήκης, αλλά και στους Προφήτες. Επιπλέον, αξίζει να επισημάνουμε ότι οι Καταβασίες που ψάλλονται στο τέλος της κάθε ωδής του Κανόνα των Εισοδίων της Θεοτόκου είναι αυτές της εορτής των Χριστουγέννων, οι οποίες χρησιμοποιούνται μεταξύ άλλων για να ανοίξουν την αυλαία της προεόρτιας περιόδου της Δεσποτικής εορτής των Χριστουγέννων.

Ο πρώτος Κανόνας σε ήχο Δ', είναι ποίημα «του κυρίου Γεωργίου» με ακροστιχίδα. Τα τροπάρια έχουν συντεθεί κατά τους ειρμούς του Κανόνα του Ακαθίστου ύμνου

«Άνοιξω τό στόμα μου». Το γεγονός ότι οι ίδιοι χρησιμοποιούνται ως μελωδικά και μετρικά πρότυπα και στους Κανόνες των υπολοίπων Θεομητορικών εορτών αποδεικνύει αφενός τη μεγάλη επίδραση της ακολουθίας του Ακάθιστου ύμνου στην μεταγενέστερη Θεομητορική υμνογραφία, και αφετέρου τον πολύ δημοφιλή χαρακτήρα των ειρμών που μελοποίησε ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός.

Σχετικά με τον υμνογράφο του Κανόνα πρέπει να αναφερθούν τα ακόλουθα. Σύμφωνα με το Μηναίο ο Γεώργιος Νικομηδείας³¹ είναι ο υμνογράφος των τροπαρίων της Λιτής και του προεόρτιου Δοξαστικού των Αίων. Πρέπει να βρίσκεται δε πίσω από τη διαμόρφωση της ακολουθίας και από τα ανώνυμα τροπάρια της εορτής. Συγκεκριμένα ο Christ υποστήριξε ότι ο Γεώργιος Νικομηδείας είναι ο ποιητής όλων των Ιδιομέλων της εορτής των Εισοδίων, ενώ παράλληλα θεωρεί ότι ο πρώτος Κανόνας της εορτής πρέπει να αποδοθεί σε κάποιον άλλο υμνογράφο με το ίδιο όνομα.³² Αν και το συγγραφικό έργο του Γεωργίου Νικομηδείας είναι ιδιαίτερα πλούσιο, υπάρχουν ορισμένοι προβληματισμοί, σχετικά με την πατρότητα ενός τμήματος του έργου του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τρεις λόγοι για τα Εισόδια της Θεοτόκου, οι οποίοι αν και τελικά υποστηρίχθηκε ότι πρόκειται για έργα του Γεωργίου Νικομηδείας, παλαιότερα είχαν αποδοθεί στον Ανδρέα Κρήτης. Κατά τον Τωμαδάκη βέβαια είναι πιθανό να πρόκειται για διακσευές έργων του Φώτιου, του πατριάρχη εκείνου που χειροτόνησε τον Γεώργιο μητροπολίτη Νικομηδείας και που αλληλογραφούσε μαζί του, ώστε να του δώσει απαντήσεις σε διάφορα ζητήματα θεολογικής υπόστασης. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η ύπαρξη πολλών ομώνυμων υμνογράφων (τουλάχιστον 20 γνωστών), δυσχεραίνει το πρόβλημα σχετικά με την πατρότητα του έργου του Γεωργίου Νικομηδείας, καθώς είναι ιδιαίτερα δύσκολο να διαπιστωθεί, αν ένα έργο που παραδίδεται σε ένα χειρόγραφο με το όνομα *Γεωργίου* είναι δικό του δημιουργήμα ή κάποιου άλλου ποιητή με το ίδιο όνομα.³³

Ιδιαίτερος ενδιαφέρον θεωρείται ότι στην η' ωδή υπάρχει διάλογος μεταξύ της Άννας και του Ζαχαρία, ο οποίος απαντάται επίσης και στην η' ωδή του προεορτίου Κανόνα του Ιωσήφ. Η ύπαρξη του διαλόγου, αλλά και η χρήση πανομοιότυπων ειρμών με προϋπάρχοντες αποδεικνύει τη διακειμενικότητα και την επιρροή που άσκησαν οι προγενέστεροι υμνογράφοι. Ένα ακόμη στοιχείο που προέρχεται από την αλληλεπίδραση αυτών των δυο υμνογραφικών κειμένων εντοπίζεται στη χρήση του

---

31 Για τον Γεώργιο Νικομηδείας βλ. Τρεμπέλα, Εκλογή, σ. 252, Βεργώτη, Εισαγωγή, σ. 52 και Αντωνίου, Το Ειμολόγιον, σ. 70.

32 Τρεμπέλα, Εκλογή, σ. 252.

33 Λεπτομέρειες σχετικά με τον βίο και του έργου του Γεωργίου Νικομηδείας, βλ. Μαργαρίτα Παπαγεωργίου (2021) 25-40.

εφυμνίου στην θ' ωδή, στο τέλος του κάθε τροπαρίου.

Ο δεύτερος Κανόνας της εορτής έχει διαφορετικό μετρικό πρότυπο και ήχο. Αποτελεί ποίημα του «κυρίου Βασιλείου» του Πηγοριώτη ή Παγουριώτη,³⁴ σε ήχο Α' κατά τους ειρμούς που αρχίζουν με το «Ψδὴν ἐπινίκιον». Σχετικά με τα πρόσωπα τα οποία αναφέρονται στις ωδές, αυτά προέρχονται από την Παλαιά Διαθήκη (κατάσκιον ὄρος, κιβωτός, πύλη αδιόδευτος, Ησαΐας, Δαυΐδ, Αββακούμ). Η εικόνα της Παναγίας ως «κατάσκιον ὄρος» συναντάται στην ε' ωδή του Κανόνα. Αξίζει να αναφέρουμε τη διακειμενικότητα που εμφανίζει ο ὄρος «κατάσκιον ὄρος», καθώς πρόκειται για μια παρομοίωση για τη Θεοτόκο, η οποία είναι αρκετά συχνή στα ιερά κείμενα.

Η εν λόγω εικόνα απαντάται επίσης στην ωδή του προφήτη Αββακούμ, δ' ωδή του Ὁρθρου, στίχ. 3 «Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαϊμάν ἤξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος». Αναφορά στο κατάσκιον ὄρος απαντάται και στίς δ' ὠδές τῶν Χριστουγέννων:

Ψδὴ δ'.

Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐξ αὐτῆς Χριστέ, ἐκ τῆς Παρθένου ἀνεβλάστησας, ἐξ ὄρους ὁ αἰνετός, κατασκίου δασέος· ἦλθες σαρκωθεὶς ἐξ ἀπειράνδρου, ὁ ἄυλος καὶ Θεός. Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

*Γένους βροτείου, τὴν ἀνάπλασιν πάλαι,
Ἄδων Προφήτης, Αββακούμ,
προμηγνύει, Ἰδεῖν ἀφράστως, ἀζιωθεὶς
τὸν τύπον·*

*Νέον βρέφος γάρ, ἐξ ὄρους τῆς Παρθένου,
Ἐξῆλθε λαῶν, εἰς ἀνάπλασιν Λόγος.*

Το ὄρος που αναφέρουν οι προφῆτες ἦταν κατάσκιο, δηλαδή ένα πυκνό δάσος, ἔτσι και η Θεοτόκος ἦταν πυκνά καλυμμένη ἀπὸ ἀρετές.

Επιπλέον στον 67° ψαλμό του Προφήτη Δαυΐδ, η Παναγία προσδιορίζεται με τους εξῆς χαρακτηρισμούς:

16: «ὄρος τοῦ Θεοῦ, ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον, ὄρος πῖον».

---

34 Σχετικά με τον υμνογράφο, βλ. Τρεμπέλας (1949) 261, Αντωνίου (2004) 67-68. Potenza (2014) 12-49.

17: «ίνατί ὑπολαμβάνετε, ὄρη τετυρωμένα, τὸ ὄρος, ὃ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ; καὶ γὰρ ὁ Κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος».

Πρόκειται επομένως για το ὄρος του Θεοῦ, τη Σιών. Ὁρος παχύ, ὄρος στερεόν, ὄρος πλουσίας πνευματικῆς ζωῆς. «Γιατί παίρνετε τον λόγο και παραπονεῖστε εσεῖς ὄρη μεγάλα και στερεά για το ὄρος της Σιών, στο οποίο ευδόκησε ο Θεός να κατοικεῖ; Ο Κύριος θα κατοικεῖ ἐκεῖ μέχρι το τέλος του κόσμου».

Ἡ λέξη «πίον» εἶναι το ουδέτερο του επιθέτου ὄ, ἢ πίων = παχύς, λιπαρός. Ὡς επιθετικός προσδιορισμός, ἐδῶ, του ὄρους δηλώνει το δασύ, πυκνό, αδιαπέραστο, παρθένο δάσος. Αυτό το επίθετο χρησιμοποιοῦν οἱ υμνογράφοι, προκειμένου να αποδώσουν μεταφορικά το πρόσωπο της Παναγίας, κάνοντας ἕναν παραλληλισμό σχετικά με την παρθενία.

Ὅσον αφορά τον παραλληλισμό της Παναγίας με ὄρος αὐτός απαντάται στο Θεοτοκίον της 24ης Μαρτίου «ὄρος ταῖς ἀρεταῖς κατάσκιον» – δηλαδή ἕνα βουνό σκεπασμένο με ἀρετές ἀπό το οποίο προήλθε ο Υἱός του Θεοῦ για να ἀπελευθερώσει τον ἄνθρωπο ἀπό τη δουλεία της ἀμαρτίας.

Στις Προφητείες του Δανιήλ (στιχ. 34) ἀναφέρεται: «ἐθεώρεις ἕως οὔ ἐτμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν», το ψηλό βουνό εἶναι ἡ Παναγία και ο λίθος εἶναι ο Χριστός.

Ρητορικά Σχήματα

Αποστροφές

Στον κανόνα απαντάται συχνότατα το ρητορικό σχῆμα της αποστροφῆς, κατὰ το οποίο ο υμνογράφος ἀπευθύνεται στον Ζαχαρία, την Άννα, τον Δαβίδ και τον Προφήτη Ησαΐα. Αξίζει να ἐπισημάνουμε ὅτι το ρητορικό σχῆμα της αποστροφῆς ἔλκει την καταγωγή του ἀπό την ἀρχαία ρητορική. Σε αὐτό το πλαίσιο, πολλές φορές σε δικανικούς λόγους, ο ρήτορας ἐπιζητώντας να μεταδώσει με πάθος στο κοινό του, μια ἰδέα ἢ να ἀποδείξει την ἰσχύ του ἐπιχειρήματός του εἶναι δυνατό να στραφεῖ προς τον ἀντίπαλό του ἢ προς ἕνα πρόσωπο που φαντάζεται να ὑπάρχει στον χώρο ἢ ἀκόμη και προς ἕνα ἄψυχο ὄν (ἀκόμη και μια ἔννοια), ἀγνοώντας το πραγματικό του ἀκροατήριο. Στη λογοτεχνία προσδιορίζεται ὡς ἀποστροφή ἡ στροφή του ἀφηγητή προς τον ἀναγνώστη, με στόχο την ἀμεσότητα, ἀλλά και τον ἐντυπωσιασμό, ἀπό κάτι που το

κοινό δεν περιμένει. Και στις τέσσερις αποστροφές που αναφέραμε παραπάνω, ο υμνογράφος επιλέγει την αποστροφή με σκοπό να αναδείξει τη σημασία και τη λαμπρότητα της εορτής των Εισοδίων.

Παρομοιώσεις

Οι παρομοιώσεις κυριαρχούν στον Κανόνα για τα Εισόδια της Θεοτόκου. Οι περισσότερες αφορούν τον παραλληλισμό της Θεοτόκου με εικόνες που απαντώνται στην Παλαιά Διαθήκη. Εκτός όμως από αυτές, η Παναγία παρομοιάζεται με ναό, παλάτι, έμψυχο ουρανό, λαμπάδα, ένδοξο αγίασμα, πολύφωτη λυχνία, άμωμη και τριετίζουσα δάμαλιν, πολυτίμητον και κατάσκιον όρος, λιμένα εύδιον και απόρθητον τείχος, διάδημα βασίλειον, ουράνιον σκηνην και πολλά άλλα.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό που αποδεικνύει την γλαφυρότητα του κειμένου είναι η αποτύπωση της κίνησης, η οποία ούτως ή άλλως επικρατεί σε όλο το επεισόδιο των Εισοδίων, καθιστώντας τον λόγο ζωνρό και θέτοντας τον ακροατή σε εγρήγορση για τις κινήσεις που συμβαίνουν στον ναό.

Η παρομοίωση με τριετίζουσα δάμαλιν είναι συνήθης στην Παλαιά Διαθήκη.

Παραθέτουμε εδώ δυο παραδείγματα από τα χωρία στα οποία απαντάται:

Ωσ. 4,16 : «διότι ως δάμαλις παροιστρῶσα παροίστησεν Ἰσραήλ· νῦν νεμήσει αὐτοὺς Κύριος ὡς ἄμνον ἐν εὐρυχώρῳ».

Ησ. 15,5 : «ἡ καρδία τῆς Μωαβίτιδος βοᾷ ἐν αὐτῇ ἕως Σηγώρ· δάμαλις γάρ ἐστι τριετής· ἐπὶ δὲ τῆς ἀναβάσεως Λουεὶθ πρὸς σε κλαίοντες ἀναβήσονται, τῇ ὁδῷ Ἄρωνειμ βοᾷ σύντριμμα καὶ σεισμός».

Κανόνας του Γεωργίου Νικομηδείας εις τα Εισόδια της Θεοτόκου, που εκδίδεται ως δεύτερος στο Μηναίο του Νοεμβρίου.

Ωδή α'

Στον ειρμό της πρώτης ωδής απαντάται αυτό-αναφορικότητα, πρόκειται δηλαδή για μια επινίκια ωδή που αφιερώνεται στον Θεό, για όσα θαυμαστά έχει προσφέρει στον άνθρωπο προκειμένου να σώσει τον λαό του Ισραήλ. Στο δεύτερο τροπάριο ο υμνογράφος προτρέπει τους πιστούς να συμμετέχουν την εορτή και να τιμήσουν την Παναγία που προσφέρθηκε ως πνευματικό δώρο στον Ναό. Στο τρίτο τροπάριο, η Παναγία παρομοιάζεται ως «ναός τοῦ Θεοῦ» και «δῶρον πολύτιμον». Στο τέταρτο τροπάριο γίνεται αναφορά στους γονείς της Παναγίας που την αφιερώνουν στο ναό. Στο επόμενο τροπάριο (πέμπτο) αναφέρονται οι προπάτορες της Παναγίας και συγκεκριμένα ο Δαβίδ (στον οποίον γίνεται αποστορφή), από το γένος του οποίου προήλθε η μητέρα της η Άννα. Στο έκτο τροπάριο αναφέρεται ότι η Παναγία εισήχθη στον ναό σε ηλικία τριών ετών, όπου την υποδέχθηκε σύμφωνα με τη βυζαντινή παράδοση, ο ιερέας του ναού, ο Ζαχαρίας. Πρόκειται για τον πατέρα του Ιωάννη του Βαπτιστή³⁵ και σύζυγο της Ελισάβετ που ήταν συγγενής της Παναγίας. Ωστόσο, ο μοναχός Επιφάνιος υποστηρίζει ότι ο ιερέας που υποδέχθηκε την Θεοτόκο στον ναό ήταν ο Οδαέ. Αξίζει βέβαια σε αυτό το σημείο να επισημανθεί, ότι στο κείμενο του Πρωτοευαγγελίου του Ιακώβου δεν αναφέρεται το όνομα του ιερέα που υποδέχθηκε την Παναγία στο ναό. Τέλος στο έβδομο τροπάριο παρουσιάζονται οι λαμπαδηφόροι παρθένες που συμμετέχουν στην εορτή συνοδεύοντας την Θεοτόκο στον ναό.³⁶ Η συγκεκριμένη αναφορά αποδεικνύει την καλή γνώση του Πρωτοευαγγελίου από τον υμνογράφο.

---

35 Βλ. Επιφάνιος, *Λόγος περί τοῦ Βίου*, PG 120, 122A, Τσάμης (2000) 22-23, Καραβιδόπουλος (2001) 60-61.

36 Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, τόμ.Ε', σ. 454.

Ωδή γ'

Ο ειρμός αναφέρεται στον Χριστό. Στο δεύτερο τροπάριο, ο υμνογράφος προτρέπει το κοινό να γιορτάσουν τα Εισόδια της Θεοτόκου στο ναό. Στο τρίτο τροπάριο γίνεται αναφορά στους γονείς της Θεοτόκου, οι οποίοι χαίρονται για την αφιέρωσή της στον Ναό. Απαντάται η συνήθης παρομοίωση της Παναγίας με «τριετίζουσαν δάμαλιν». Στο επόμενο τροπάριο η Θεοτόκος αναφέρεται ως «τοῦ Θεοῦ κατοικητήριον». Επιπρόσθετα αξίζει να σημειωθεί, ότι στο ίδιο τροπάριο υπάρχει αναφορά στις «λαμπαδόχουσες παρθένους».

«Ἡ τοῦ Θεοῦ ἀμνάς ἢ ἄσπιλος, ἢ περιστερὰ ἢ ἀμόλυντος, ἢ θεοχώρητος σκηνή, τὸ τῆς δόξης ἀγίασμα, ἐν σκηνώματι ἀγίῳ, κατοικεῖν ἠρετίσατο».

Το τροπάριο είναι γεμάτο με παρομοιώσεις για το πρόσωπο της Παναγίας: αμνάδα, περιστέρα, θεοχώρητος σκηνή και αγίασμα δόξας.

Στο επόμενο τροπάριο η Παναγία προσδιορίζεται με το σύνηθες «πλατυτέρα οὐρανῶν και Θεόνυμφος».

Ωδή δ'

Στον ειρμό γίνεται αναφορά στον προφήτη Αββακούμ, ο οποίος ήταν ιδιαίτερα γνωστός για τις έντονες και ζωηρές αποστροφές του προς τον Θεό για να εισακουστούν τα αιτήματά του για τη σωτηρία του λαού του Ισραήλ. Στην αρχή του επόμενου τροπαρίου συναντάμε το ρητορικό σχήμα της αποστορφής προς τον πορφήτη Ησαΐα.

«Προφήτα Ἡσαΐα, προφήτευσον ἡμῖν ἢ Παρθένος τις ἐστίν, ἢ ἔχουσα γαστρί;» : Αρχικά, πρέπει να αναφερθεί ότι ο Ησαΐας θεωρείται ο σημαντικότερος προφήτης της Παλαιάς Διαθήκης, ονομάζεται και προφήτης του Εμμανουήλ, διότι αυτός προφήτευσε ότι η Παρθένος θα γεννήσει τον Εμμανουήλ (στα εβραϊκά σημαίνει ο Θεός είναι μαζί μας). Είναι Μεσσιανικός προφήτης και χαρακτηρίζεται ως πέμπτος ευαγγελιστής" ή "ευαγγελιστής της Παλαιάς Διαθήκης, διότι περιγράφει λεπτομερώς τη ζωή και το έργο του Ιησού, ειδικότερα τη γέννηση και την καταγωγή του, αλλά και τα πάθη του. Συγκεκριμένα, η αναφορά στον προφήτη Ησαΐα σχετίζεται με τις

προφητείες του σχετικά με την καταγωγή του Μεσσία από το γένος του Ιεσσαί, ο οποίος ανήκε στους προπάτορες της Παναγίας, όπως θα δούμε και σε άλλη αναφορά.

«προσεκαρτέρεις παραδόξως οὐρανόθεν, ἄρτον δεχομένη, τροφὴ τῆς ζωῆς»: αποτελεί επαναλαμβανόμενο θέμα του κανόνα, το γεγονός ότι η Παναγία τρεφόταν από τους ουρανούς κατά την παραμονή της στο ναό.

«Ἐβλάστησεν ἡ ράβδος, ποτὲ τοῦ Ἀαρών, προτυποῦσα Ἰαχραντε τὸν θεῖον τοκετόν, ὅτι ἀσπόρως συλλήψη, καὶ οὐ φθαρήσῃ, καὶ μετὰ τόκον παρθενεύουσα ὀφθήσῃ, βρέφος γαλουχοῦσα τὸν πάντων Θεόν». :

Η αναφορά στον Ααρών, τον μεγαλύτερο αδελφό του Μωυσή και βοηθό του, ανακαλεί και πάλι γεγονότα της Παλαιάς Διαθήκης με στόχο να τα συσχετίσει με την Παναγία.

«ἀσπόρως συλλήψη, καὶ οὐ φθαρήσῃ, καὶ μετὰ τόκον παρθενεύουσα ὀφθήσῃ»: Στο ίδιο τροπάριο αναφέρεται το δογματικό ζήτημα της ασπόρου συλλήψεως, το οποίο όπως αναφέρθηκε και στα εισαγωγικά, είχε απασχολήσει τις θεολογικές συζητήσεις της περιόδου πριν την καθιέρωση της εορτής των Εισοδίων της Θεοτόκου. Όσον αφορά το ίδιο το ζήτημα: Η Παναγία ονομάζεται Αειπάρθενος, δηλαδή παρθένος συνέλαβε, παρθένος έτεκε και έμεινε παρθένος μέχρι και την κοίμησή της. Και η παρθενία αυτή έχει να κάνει με ψυχή και σώμα. Η «εν τόκω» παρθενία και η άσπορη σύλληψη αναφέρεται στην σύλληψη του Χριστού και την παράλληλη σωματική αφθαρσία της Παναγίας κατά την ώρα του τοκετού. Η σύλληψη δε, επετεύχθη τη στιγμή του Ευαγγελισμού με τη δράση του Αγίου Πνεύματος, η οποία εξάλειψε το προπατορικό αμάρτημα.³⁷

Ωδή ε'

Ο ειρμός αναφέρεται και πάλι στον Χριστό.

Στο επόμενο τροπάριο ο υμνογράφος προτρέπει τους πιστούς να δοξάσουν τη μητέρα του Θεού, την Παναγία. Γίνεται επίσης αναφορά στους προπάτορες, αλλά και στους γονείς της Θεοτόκου που την προσέφεραν στον ναό για την εκπλήρωση του σχεδίου της θείας οικονομίας.

³⁷ Σχετικά με την «εν τόκω παρθενία» βλ. Παρασκευή Κοσμίδου (2021) 45-51.

«ἄμωμον δάμαλιν»: η Παναγία παραλληλίζεται με δαμάλα.

«τόν θεῖον μόσχον»: αποτελεί παρομοίωση για τον Χριστό. Απαντάται επίσης στην 3^η ωδή του Ακάθιστου ύμνου: «Δάμαλις τὸν μόσχον ἢ τεκοῦσα, τὸν ἄμωμον, χαῖρε, τοῖς πιστοῖς· χαῖρε ἀμνὰς κυήσασα, Θεοῦ ἀμνὸν τὸν αἴροντα, κόσμου παντὸς τὰ πταίσματα· χαῖρε θερμὸν ἰλαστήριον».

Το εκφραστικό σχῆμα της παρομοίωσης αποτελεί δείγμα του ἔνθεου λυρισμοῦ με ἀποτέλεσμα τὸν παραλληλισμὸ της Θεοτόκου με δαμάλα (καὶ ἀμνάδα κατωτέρω), που ἔφερε στὸν κόσμον τὸν θεῖο μόσχο. Πρέπει βέβαια νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ δάμαλις, ὁ μόσχος καὶ ὁ ἀμνός (σε ἄλλο σημεῖο) εἶχαν ἰδιαίτερη λειτουργία στὸ περιβάλλον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τα συγκεκριμένα ζῶα προσφέρονταν ὡς ἐξιλαστήριες θυσίες στὸν Θεό. Σε αὐτὸ τὸ περιβάλλον μπορεῖ νὰ ἐνταχθεῖ καὶ ὁ παραλληλισμὸς τῆς Παναγίας με δαμάλα που θυσιάζεται γιὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ σχεδίου τῆς θείας οικονομίας. Επιπλέον, στὸ πλαίσιο τῆς ἰσραηλιτικῆς παράδοσης τὰ ζῶα που προορίζονταν γιὰ θυσίες θεωροῦνταν ὅτι τοὺς μεταφέρονταν οἱ ἀμαρτίες ὅσων πραγματοποιοῦσαν τὶς θυσίες. Με αὐτὸν τὸν τρόπο τιμωροῦνταν τὰ ζῶα καὶ οἱ ἀμαρτίες συγχωροῦνταν με ἀποτέλεσμα τὴν ἐξιλέωση μπροστὰ στὸν Θεό.

Ἀν καὶ ἡ ἀρχαία παράδοση τῶν ζωοθυσιῶν με κυριότερη αὐτὴ τοῦ ἀμνοῦ τοῦ Πάσχα καὶ τῆς μεγάλης θυσίας κατὰ τὴν εορτὴ τοῦ Ἐξιλασμοῦ πραγματοποιοῦνταν, δὲν μποροῦσαν στὴν πραγματικότητα νὰ ὀδηγήσουν στὴν συγχώρηση. Ἀποτελοῦσε ἀπλῶς μιὰ προτύπωση τῆς μεγάλης θυσίας, ἡ ὁποία θὰ ἀπάλλασσε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν προπατορικὴ ἀμαρτία καὶ τὶς ἐνοχές καὶ δὲν ἦταν ἄλλη ἀπὸ τὴν ἐνσάρκωση τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Συνεπῶς ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς Παναγίας ὡς δαμάλεως καὶ ἀμνάδος ἀποτελεῖ μιὰ υπόμνηση σχετικὰ με τὴν θεϊκὴ χάρι καὶ εὐλογία που ἔλαβε ἡ Παναγία, ὥστε νὰ γεννήσει τὸν καθαρὸ καὶ ἀγνὸ θεῖο μόσχο που θὰ ἀναλάμβανε νὰ σηκώσει με τὸν Σταυρὸ τοῦ τις ἀμαρτίες τοῦ κόσμου καὶ νὰ προσφέρει στους ἀνθρώπους τὴν ἄφεση που ἐπιθυμοῦσαν. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος που ἡ Παναγία ὀνομάζεται «ἰλαστήριον τῶν ἀνθρώπων». Πρόκειται στὴν οὐσία γιὰ τὴν ἔννοια τῆς ἴδιας τῆς θυσίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, στὸν ὁποῖο ἀπέδωσε με τὴ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν ἀνθρώπινη υπόσταση. Σε αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀντανεκλώνται καὶ οἱ δογματικὲς διαμάχες τῆς εποχῆς, στὶς ὁποῖες ἡ ἀπάντηση τῆς Ἐκκλησίας ἦταν ὅτι σύμφωνα με τὴν χριστολογικὴ

διάσταση του μυστηρίου πίσω από τον Υιό νοείται πάντοτε η μητέρα Παναγία, στην οποία δόθηκε από τον Θεό η δύναμη και η χάρη να διακονήσει τον κόσμο.

Ωδή ς'

Ο ειρμός απευθύνεται προς τον σωτήρα του κόσμου. Η αναφορά στον προφήτη Ιωνά συσχετίζεται με τη θεοκεντρική διδασκαλία του προφήτη Ιωνά για τον οποίο ο Θεός είναι το παν. Μάλιστα, μετά την διάσωσή του από την κοιλιά του κήτους ασχολήθηκε με το να κηρύττει τον θείο λόγο.

«Τὸν προφήτην Ἰωνᾶν ἐκμιμούμενος βοᾷ»: Κατά τον ίδιο τρόπο ο υμνογράφος μιμείται τον Ιωνά και ικετεύει τον Θεό να απελευθερώσει τον κόσμο από τη φθορά της αμαρτίας.

«Τὴν Μητέρα τοῦ Φωτός»: Συχνά η Παναγία χαρακτηρίζεται Μητέρα του Φωτός, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται «μετα το τέλος του ύμνου των αγίων τριών παιδων: Τὴν Θεοτόκον καὶ Μητέρα τοῦ Φωτός, ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνωμεν»,

«ἀμίαντος ἀμνάς»: αποτελεί συνήθη χαρακτηρισμό της Παναγίας (βλ. το σταυροθεοτόκιον, όπου αναφέρεται «Ἡ ἀμίαντος ἀμνάς τοῦ Λόγου, ἡ ἀκήρατος Παρθενομήτωρ, ἐν τῷ Σταυρῷ θεασαμένη κρεμάμενον, τὸν ἐξ αὐτῆς ἀνωδινως ἐκλάμπσαντα, μητροπρεπῶς, θρηνωδοῦσα ἐκραύγαζεν· Οἴμοι! Τέκνον μου, πῶς πάσχεις θέλων ρύσασθαι, παθῶν τῆς ἀτιμίας τὸν ἄνθρωπον»).³⁸

Η κυριολεκτική σημασία του ουσιαστικού «δάμαλις» είναι η αγελαδίτσα μικρής ηλικίας. Όσον αφορά όμως την Παναγία πρέπει να αναφερθούν και οι σημασίες που έχει το όνομα Μαρία, το οποίο ερμηνεύεται ακολούθως, σύμφωνα με την εκκλησιαστική γραπτή παράδοση:

Μ: για τη Μαριάμ, αδελφή του προφήτου Μωϋσή, (Εξοδ. Κεφ. 15),

Α: για την προφήτιδα Άννα, μητέρα του προφήτη Σαμουήλ (Α' Βασιλ. κεφ. 1), αναφέρεται στο Ευαγγέλιο του Λουκά, ως μια Εβραία που προφήτευσε για τον Ιησού στον Ναό της Ιερουσαλήμ.

Ρ : για την ωραιότατη Ραχήλ (Γένεσ. Κεφ. 29), η οποία ήταν η δεύτερη σύζυγος του

---

38 Μηνιαίον Ιουλίου (18).

πατριάρχη του Ισραήλ, Ιακώβ.

I: για τη γενναία Ιουδήθ, η οποία ήταν γνωστή για την εντιμότητα και την υπεράσπιση των ιδανικών της.³⁹

A: για τη φρόνιμη Αβιγαία (Α' Βασιλ. κεφ. 25), η οποία ήταν αρχικά σύζυγος του Νάβαλ και στη συνέχεια του Δαβίδ.

Επιπλέον έχει επισημανθεί ότι κάθε γράμμα του ονόματος Μαριάμ δημιουργεί την ακόλουθη σωτηριολογική φράση: «Μόνη Αύτη Ρύεται Ίου Ἄπαντας Μισοκάλου» (MARIAM)⁴⁰

Η Μαριάμ συμβολίζει την αγνότητά της,

Η Άννα τη Θεία Χάρη, για την υπομονή της.

Η Ραχήλ είναι αμνάδα που διακρίνεται για την ομορφιά της,

Η Ιουδήθ, διακρίνεται για την ανδρεία και την εντιμότητά της.

Η Αβιγαία είναι γνωστή για την ταπείνωση και τη σωφροσύνη της,

«ὁ ναὸς ὁ τοῦ Θεοῦ, ἢ οὐράνιος σκηνή»: παρομοιώσεις για την Παναγία.⁴¹

Η Σκηνή ήταν ο φορητός ναός, ο οποίος κατασκευάστηκε από τον Μωυσή με υπόδειξη του Θεού στην έρημο του Σινα. Λεγόταν Σκηνή του Μαρτυρίου, γιατί μέσα της περιείχε τις δύο πλάκες του νόμου, οι οποίες αποτελούσαν τη μαρτυρία της Διαθήκης του Θεού προς τον λαό Του. Στη Σκηνή του Μαρτυρίου ο πολλές φορές ο Θεός παρουσιάστηκε και καθοδήγησε τον λαό Του.

Η Παναγία παρομοιάζεται με αυτή τη σκηνή γιατί περιείχε όχι τον νόμο του Θεού, αλλά τον ίδιο τον Θεό μέσα της. Με το ίδιο αιτιολογικό παρομοιάζεται και με τον άγιο ναό.⁴²

«ἡ ἅγια κιβωτός, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, εἰσέρχεται, κατατρυφήσαι τῆς θείας χάριτος»: παρομοίωση της Παναγίας με κιβωτό.⁴³

Το κιβώτιο, στο οποίο φυλάσσονταν οι δύο πλάκες του νόμου, η χρυσή στάμνα με το μάννα και η ράβδος του Ααρών που άνθισε ονομαζόταν Κιβωτός της Διαθήκης. Το κιβώτιο αυτό εσωτερικά και εξωτερικά είχε επενδυθεί με χρυσό λόγω του πολύτιμου περιεχομένου του. Η Παναγία είχε χρυσωθεί με τη Χάρη του Αγίου Πνεύματος και στην ψυχή (εσωτερικά) και στο σώμα της (εξωτερικά), για να δεχθεί μέσα της τον Υιό

---

39 Coogan (2018) 31-36.

40 Βλ. Ραπτόπουλο (2009) 66-68.

41 Βλ. Δεύτερο Κανόνα των Εισοδίων της Θεοτόκου, ὠδὴ στ' τέταρτο τροπάριο στίχος 31-32.

42 Βλ. Παναγιώτου, Αρχιμ.Μ. (2020) 272.

43 Βλ. Δεύτερο Κανόνα των Εισοδίων της Θεοτόκου, ὠδὴ στ' πέμπτο τροπάριο στίχος 38-42.

του Θεού.⁴⁴

«Ἐκ παντοίων πειρασμῶν, καὶ κινδύνων ψυχικῶν, ἐλευθέρωσον ἡμᾶς, τοὺς προστρέχοντας εἰς σέ, πανύμνητε ταῖς σαῖς πρεσβείαις, Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ» : συνήθεις εκφράσεις οι οποίες απαντώνται και στον μικρό παρακλητικό κανόνα.⁴⁵

Ὡδή ζ΄

Ο ειρμός απαντάται ίδιος στο ποίημα του Ανδρέου Κρήτης, σύμφωνα με το Ειρμολόγιο του Ευστρατιάδη.⁴⁶ Ειδικότερα, οι στίχοι επιγράφονται ως «ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ» και ανήκουν στους ειρμούς του κανόνα του απόδειπνου του Σαββάτου του Λαζάρου, (αναφέρεται ως «Εἰρμός ἄλλος»). Επιπλέον η κάμινος και οι τρεις παίδες μνημονεύονται στην ακολουθία του Μεγάλου Σαββάτου.

«Ἰωακείμ καὶ Ἄνναν, ἐπαξίως γεραίροντες»: Αναφέρονται και πάλι οι τιμές που πρέπει να αποδώσουμε στους γονεῖς της Θεοτόκου.

«σκεῦος ἱερώτατον»: η έκφραση χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει εδώ την Παναγία, ενώ τη συναντάμε και ως χαρακτηρισμό και για τον Άγιο Ελευθέριο, στην ακολουθία του Εσπερινού : «Σκεῦος ἱερώτατον, Πνεύματος θείου γεγένησαι, τήν ψυχὴν καθηράμενος, παθῶν ἱερώτατε ἔνθεν χρῖσμα θεῖον, ἅγιον ἐδέξω, Ἀρχιερεὺς σύ γεγονώς, καὶ ποδηγέτης λαοῦ θεόφρονος, καὶ Μάρτυς ἀπαράτρωτος, τοῦ δ' ἡμᾶς πάθη φέροντος, καὶ ἀπάθειαν βλύσαντος, ἀθλητὰ Ἐλευθέριε».⁴⁷

«Λαμβάνουσα τροφήν τὴν οὐράνιον, προέκοπτε σοφία καὶ χάριτι, ἡ γενομένη Μήτηρ, κατὰ σάρκα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ»: Το τροπάριο εκφράζει το βαθύτερο νόημα της εορτής των Εισοδίων, το οποίο ἐγκείται στην είσοδο της Θεοτόκου στον ναό, όπου θα ζήσει απομονωμένη, με προσευχή, συνομιλώντας με τους αγγέλους και τρεφόμενη με θεία πνευματική τροφή, προκειμένου να προετοιμαστεί ψυχικά και σωματικά

44 Παναγιώτου, Αρχιμ.Μ. (2020) 273.

45 Βλ. Κισιώτη *Μικρό Παρακλητικό Κανόνα* (2006) 24-26 ᾠδὴ α΄. Ἦχος πλ. δ΄ πρώτο και δεύτερο τροπάριο. 38 ᾠδὴ ε΄. Ἦχος β΄ δεύτερο και τέταρτο τροπάριο. 62 ᾠδὴ η΄. Ἦχος πλ β΄ τρίτο και τέταρτο τροπάριο.

46 Βλ. Ευστρατιάδη (2006) 27.

47 Βλ. το ποίημα Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου Ὑμνογράφου τῆς Μ.Τ.Χ.Ε ὁ Ἅγιος Ἐλευθέριος ὁ Τερομάρτυς Ἐπίσκοπος Ἰλλυρικοῦ (2012) 57.

διαφυλάσσοντας την αγνότητά της για να καταστεί έμψυχος ναός του Θεού και μητέρα του Σωτήρος Χριστού.

Ωδή η΄

Στην ωδή η΄ γίνεται εκτενής αναφορά στο γένος από το οποίο προήλθε η Θεοτόκος, στον Ιεσσαί, πατέρα του Δαβίδ καθώς και στον ίδιο τον Δαβίδ. Πρόκειται λοιπόν για τους κατά σάρκα προγόνους του Κυρίου (Μτ, α 5-6 και Λκ, γ 32). Επίσης αναφέρεται ο Ιούδας, γενάρχης μιας εκ των δώδεκα φυλών του Ισραήλ (για αυτό ονομάζονται και Ιουδαίοι) και προπάτορας του Δαβίδ.

Αρχικά αξίζει να επισημάνουμε ότι υπάρχει εικονογραφική αποτύπωση της γενεαλογίας που αναφέρεται στο τρίτο τροπάριο της η΄ ωδής στην οποία εικονίζεται η Θεοτόκος ένθρονη, και εκατέρωθεν της υπάρχουν κλαδιά δέντρου, ενώ στο κάτω τμήμα της εικόνας απεικονίζεται ο Ιεσσαί ξαπλωμένος, να αποτελεί τη ρίζα του δένδρου, τα κλαδιά του οποίου προστατεύουν την Παναγία. Επιπλέον, στην ίδια εικόνα εμφανίζονται όλοι οι προφήτες που έχουν κάνει σχετικές με την Θεοτόκο προφητείες στην Παλαιά Διαθήκη. Μάλιστα είναι χαρακτηριστικό ότι καθένας από τους προφήτες κρατάει ένα ειλητάριο που περιέχει την αντίστοιχη προφητεία.

Υπάρχει επομένως διακειμενικότητα με τον ειρμό (καταβασία) της δ΄ ωδής του Κανόνα των Χριστουγέννων του ΚοΓτζ στον οποίο αναφέρονται τα ακόλουθα :

Ράβδος εκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί,
καὶ ἄνθος ἐξ αὐτῆς Χριστέ,
ἐκ τῆς Παρθένου ἀνεβλάστησας,
ἐξ ὄρουσ ὁ αἰνετὸς, κατασκίου δασέος
ἦλθες σαρκωθεὶς ἐξ ἀπειράνδρου,
ὁ ἄυλος καὶ Θεός.
δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

Επίσης αξίζει να επισημάνουμε τη διακειμενικότητα και με το χωρίο από τις προφητείες του Ησαΐα:

«Καὶ ἐξελεύσεται ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται».
(Ησ, ια 1).

Στη συνέχεια η Παναγία χαρακτηρίζεται από τον υμνογράφο ως «ἔμψυχος σκηνή» και «ἡγιασμένον κειμήλιον κυρίου», που ο Ζαχαρίας υποδέχεται στον ναό.

Η Παναγία σε ολόκληρο τον Κανόνα ονομάζεται διαρκώς «ναὸς ὁ ἔμψυχος, τῆς ἁγίας δόξης, Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν», «σκηνή, ξένη κιβωτός, Ναός ἀκατάλυτος».

Η Παναγία νοείται ολόκληρη ως Ναός και στην περίπτωση αυτή έχουμε αφενός την εκπλήρωση των προτυπώσεων της Παλαιάς Διαθήκης στο πρόσωπο της Παναγίας, ενώ αφετέρου η ίδια αποτελεί προτύπωση για την ουράνια μακαριότητα ως «Ναός και σκηνή τοῦ Θεοῦ» που ἔδωσε ζωή στον Υἱό του Θεοῦ.

«θῦμα καθαρόν»: η Παναγία χαρακτηρίζεται «θῦμα καθαρόν» που αφιερώθηκε στον ναό για να εξυπηρετήσει τις βουλές του Θεοῦ και να μετατραπεί σε κατοικία του Λόγου.

Ωδή θ´

Η ωδή θ είναι εμφανώς επηρεασμένη από τον Ακάθιστο Ὑμνο. Στον ειρμό της ωδῆς ο υμνογράφος αποκαλεί την Παναγία «φωτοφόρον νεφέλην», ὅπως ακριβῶς συμβαίνει και στην ἕκτη ωδή του Κανόνα της Θεοτόκου που ψάλλεται στην Ακολουθία του Ακάθιστου ὕμνου (νεφέλη ὀλόφωτε)⁴⁸.

Επίσης χαρακτηριστικές είναι οι αποστροφές στην Θεοτόκο ως «Νύμφη» στον Ακάθιστο ὕμνο, ὅπως ακριβῶς και στον δεύτερο Κανόνα των Εισοδίων, ὅπου η Παναγία προσδιορίζεται ως «πάγκαλος νύμφη» (Χαῖρε πάγκαλε Νύμφη, χαῖρε νεφέλη φωτεινή, χαῖρε ἡ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ). Η Παναγία προσφωνείται ως νύμφη στους περισσότερους στίχους του Ακάθιστου ὕμνου⁴⁹.

Ο συσχετισμός με τον Ευαγγελισμό, το μόνο γεγονός αναφορικά με τον βίο της Παναγίας που αναφέρεται στην Αγία Γραφή, γίνεται μέσω της αναφοράς στον αρχάγγελο Γαβριήλ.

48 Βλ. ωδή στ, τέταρτο τροπάριο, στίχος 19. *Χαρῆς αἰτία χαρίτων, ἡμῶν τὸν λογισμὸν τοῦ κραυγάζειν Σοι· Χαῖρε ἡ ἄφλεκτος, βᾶτος νεφέλη ὀλόφωτε, ἡ τοὺς πιστοὺς ἀπαύστως ἐπισκιάζουσα.*

49 Βλ. οἶκο α στίχο 20, οἶκο γ στίχο 49, οἶκο ε στίχο 77, οἶκο η στίχο 106, οἶκο ι στίχο 134, οἶκο λ στίχο 162, οἶκο ν στίχο 191, οἶκο ο στίχο 218, οἶκο ρ στίχο 247, οἶκο τ στίχο 275, οἶκο φ στίχο 303, οἶκο ψ στίχο 330.

Η έκφραση «Τῶν Χερουβὶμ ὑπερτέρα», απαντάται και στο Θεοτοκίον της ἡ'ωδῆς του Κανόνα των Αγίων τεσσαράκοντα πέντε Μαρτύρων των εν Νικοπόλει της Αρμενίας που ψάλλεται στον εσπερινό της 10^{ης} Ιουλίου και αναφέρει χαρακτηριστικά τα ακόλουθα: «Τῶν Χερουβὶμ ὑπερτέρα ἀνεδείχθης Θεοτόκε ἀγνή, ἐν τῇ γαστρὶ σου τὸν τούτοις ἐποχούμενον βαστάσασα, ὄν σὺν Ἀσωμάτοις, βροτοὶ δοξολογοῦμεν, εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας. Απαντάται επίσης στο Μεγαλυνάριο του πρώτου κανόνα».

Μετρική Ανάλυση

ὠδή α΄

Ὡδὴν ἐπινίκιον,	υ υ υ υ υ υ
ἄσωμεν πάντες,	ύ υ υ ύ υ
Θεῷ τῷ ποιήσαντι	υ υ υ υ υ υ
θαυμαστὰ τέρατα,	υ υ ύ ύ υ υ
βραχίονι ὑψηλῷ 5	υ ύ υ υ υ υ ύ
καὶ σώσαντι τὸν Ἰσραήλ,	υ ύ υ υ υ υ ύ
ὅτι δεδόξασται.	ύ υ υ ύ υ υ

Συνδράμωμεν σήμερον,	υ υ υ υ υ υ
τῇ Θεοτόκῳ·	υ υ υ ύ υ
Τιμῶντες ἐν ἄσμασι 10	υ υ υ υ υ υ
καὶ πανηγυρίσωμεν	υ υ υ υ ύ υ υ
πνευματικὴν ἑορτήν·	υ υ υ ύ υ υ ύ
ἐν τῷ Ναῶ γὰρ τῷ Θεῷ,	υ υ υ ύ υ υ ύ
δῶρον προσφέρεται.	ύ υ υ ύ υ υ

Ὡδαῖς ἀνυμνήσωμεν 15	υ υ υ υ υ υ
τῆς Θεοτόκου,	υ υ υ ύ υ
τὴν ἔνδοξον πρόοδον·	υ υ υ υ υ υ
τῷ Ναῶ γὰρ σήμερον,	υ υ ύ ύ ύ υ υ
ὡς καὶ ναός τοῦ Θεοῦ	υ υ υ ύ υ υ ύ
προσφέρεται προφητικῶς 20	υ υ υ υ υ υ ύ
δῶρον πολύτιμον.	ύ υ υ ύ υ υ

Ἡ Ἄννα ἡ ἄμεμπτος,	υ υ υ υ υ υ
--------------------	-------------

ἡγγαλιᾶτο,   υ υ υ υ υ
 ὡς δῶρον πολύτιμον,   υ υ υ υ υ υ
 τῷ Θεῷ προσφέρουσα 25 υ υ υ υ υ υ
 Ἐν τῷ ναῷ μητρικῶς,   υ υ υ υ υ υ
 Ἰωακεὶμ δέ σὺν αὐτῇ,   υ υ υ υ υ υ υ
 πανηγυρίζει φαιδρῶς   υ υ υ υ υ υ

Δαυῖδ ὁ προπάτωρ σε,   υ υ υ υ υ υ
 ὕμνησε πάλαι, 30   υ υ υ υ υ
 Παρθένε Θεόνυμφε,   υ υ υ υ υ υ
 θυγατέρα λέγων σε,   υ υ υ υ υ υ υ
 τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ,   υ υ υ υ υ υ υ
 ὄν καὶ τεκοῦσα μητρικῶς υ υ υ υ υ υ υ
 βρέφος ἐθήλασας. 35   υ υ υ υ υ υ

Σαρκὶ τριετίζουσα,   υ υ υ υ υ υ
 ἡ Θεοτόκος,   υ υ υ υ υ
 Κυρίῳ προσάγεται.   υ υ υ υ υ υ
 Ζαχαρίας ταύτην δε   υ υ υ υ υ υ
 ὁ Ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ, 40   υ υ υ υ υ υ
 δεξάμενος ἐν τῷ Ναῷ,   υ υ υ υ υ υ υ
 χαίρων ἀνέθετο.   υ υ υ υ υ υ

Παρθένοι χορεύσατε   υ υ υ υ υ υ
 λαμπαδηφόροι,   υ υ υ υ υ
 ἐξάρξατε σήμερον 45   υ υ υ υ υ υ
 καὶ μητέρες ᾄσατε,   υ υ υ υ υ υ
 τῇ Βασιλίδι Μητρί   υ υ υ υ υ υ υ
 προσερχομένη τῷ Ναῷ   υ υ υ υ υ υ υ
 τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ.   υ υ υ υ υ υ

Παρατηρήσεις

Ο 2ος στίχος στα τροπάρια α', β', γ', ε' και στ' παρουσιάζει απουσία δευτερεύοντος τόνου από την 1η συλλαβή:

Ειρμός: ἄσωμεν πάντες:	ύ υ υ ύ υ
τροπάριο α' : τῆ Θεοτόκω:	υ υ υ ύ υ
τροπάριο β' : τῆς Θεοτόκου	υ υ υ ύ υ
τροπάριο γ' : ἠγγαλιᾶτο	υ υ υ ύ υ
τροπάριο δ' : ὕμνησε πάλαι,	ύ υ υ ύ υ
τροπάριο ε' : ἡ Θεοτόκος	υ υ υ ύ υ
τροπάριο στ' : λαμπαδηφόροι:	υ υ υ ύ υ

Ο 4^{ος} στίχος εμφανίζει προσθήκη μᾶς επιπλέον συλλαβῆς σε όλα τα τροπάρια σε σχέση με τον ειρμό. Επιπρόσθετα συναντάμε πρόβλημα ομοτονίας, καθώς ο 4ος στίχος όλων των τροπαρίων τονίζεται στην τρίτη συλλαβή (με εξαίρεση το πρώτο τροπάριο) και στην πέμπτη, ενώ ο ομόλογος στίχος του ειρμού τονίζεται στην τρίτη και στην τέταρτη συλλαβή, όπως φαίνεται παρακάτω

Ειρμός: θαυμαστὰ τέρατα,	υ υ ύ ύ υ υ
τροπάριο α' : καὶ πανηγυρίσωμεν	υ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο β' : τῷ Ναῶ γάρ σήμερον,	υ υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο γ' : τῷ Θεῷ προσφέρουσα	υ υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο δ' : θυγατέρα λέγων σε,	υ υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο ε' : Ζαχαρίας ταύτην δε	υ υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο στ' : καὶ μητέρες ἄσατε,	υ υ ύ υ ύ υ υ

Αυτό μπορεί εύκολα να μας οδηγήσει στη διαπίστωση, ότι το πρόβλημα βρίσκεται στον τέταρτο στίχο του ειρμού και όχι σε κάποιο από τα τροπάρια. Προτείνω τη μάκρυνση του φωνήεντος «α», στον στίχο «*θαυμαστὰ τέρατα*». Με αυτόν τον τρόπο θεραπεύεται το πρόβλημα της ισοσυλλαβίας,

καθώς ο 4ος στίχος όλων των τροπαρίων και του ειρμού αποτελείται από 7 συλλαβές. Ταυτόχρονα λύνεται και το θέμα της ομοτονίας, καθώς ο 4ος στίχος όλων των τροπαρίων ακόμη και του ειρμού τονίζεται στην τρίτη (με εξαίρεση τον 4ο στίχο του πρώτου τροπαρίου) και στην πέμπτη συλλαβή μετά από τη συγκεκριμένη παρέμβαση.

Ειρμός :	θαυμαστάα τέρατα,	υ υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο α' :	καὶ πανηγυρίσωμεν	υ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο β' :	τῷ Ναῶ γάρ σήμερον,	υ υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο γ' :	τῷ Θεῷ προσφέρουσα	υ υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο δ' :	θυγατέρα λέγων σε,	υ υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο ε' :	Ζαχαρίας ταύτην δε	υ υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο στ' :	καὶ μητέρες ἄσατε,	υ υ ύ υ ύ υ υ

Ο δευτερεύων τόνος στον 5^ο στίχο σε όλα τα τροπάρια έχει μεταφερθεί από τη δεύτερη συλλαβή που ορίζει ο ειρμός στην τέταρτη.

Ειρμός :	βραχίονι ὑψηλῷ	υ ύ υ υ υ υ ύ
τροπάριο α' :	πνευματικὴν ἑορτήν	υ υ υ ύ υ υ ύ
τροπάριο β' :	ὡς καὶ ναὸς τοῦ Θεοῦ	υ υ υ ύ υ υ ύ
τροπάριο γ' :	ἐν τῷ ναῷ μητρικῶς,	υ υ υ ύ υ υ ύ
τροπάριο δ' :	τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ,	υ υ υ ύ υ υ ύ
τροπάριο ε' :	ὁ Ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ,	υ υ υ ύ υ υ ύ
τροπάριο στ' :	τῇ Βασιλίδι Μητρὶ	υ υ υ ύ υ υ ύ

Ο 6^{ος} στίχος παρουσιάζει μετατόπιση της θέσης του δευτερεύοντος τόνου στα α', γ', δ' και στ' τροπάρια κατά δύο συλλαβές δεξιά.

Ειρμός :	καὶ σώσαντι τὸν Ἰσραὴλ,	υ ύ υ υ υ υ ύ
τροπάριο α' :	ἐν τῷ Ναῶ γάρ τῷ Θεῷ,	υ υ υ ύ υ υ υ ύ
τροπάριο β' :	προσφέρεται προφητικῶς	υ ύ υ υ υ υ ύ
τροπάριο γ' :	Ἰωακείμ δὲ σὺν αὐτῇ,	υ υ υ ύ υ υ υ ύ

τροπάριο δ' : ὄν καί τεκοῦσα μητρικῶς   υ υ υ ύ υ υ υ ύ
τροπάριο ε' : δεξάμενος ἐν τῷ Ναῶ,   υ ύ υ υ υ υ υ ύ
τροπάριο στ' : προσερχομένη τῷ Ναῶ   υ υ υ ύ υ υ υ ύ

Ο 7^{ος} στίχος του ειρμού παρουσιάζει πλήρη ομοτονία με τον 7ο στίχο όλων των τροπαρίων, εκτός απο το τρίτο και το τέταρτο τροπάριο. Σε όλα τα τροπάρια (εκτός των δύο που εξαιρούνται) τονίζεται η πρώτη και η τέταρτη συλλαβή. Στο γ' και στο στ' τροπάριο τονίζεται η τέταρτη συλλαβή, όπως και στα υπόλοιπα, αλλά αναπτύσσεται και μια επιπλέον τονισμένη συλλαβή στο τέλος του στίχου.

Ειρμός : ὅτι δεδόξασται.   ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο α' : δῶρον προσφέρεται.   ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο β' : δῶρον πολύτιμον.   ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο γ' : πανηγυρίζει φαιδρῶς.   υ υ υ ύ υ ύ
τροπάριο δ' : βρέφος ἐθήλασας.   ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο ε' : χαίρων ἀνέθετο.   ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο στ' : τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ.   υ υ υ ύ υ υ ύ

ὠδή γ'

Στερεωθήτω ἡ καρδία μου   υ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ
εἰς τὸ θέλημά σου, Χριστέ ὁ Θεός,   υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ υ
ὁ ἐφ' ὑδάτων οὐρανὸν   υ υ υ ύ υ υ υ ύ
στερεώσας τὸν δεύτερον   υ υ ύ υ υ ύ υ υ
καὶ ἐδράσας ἐν τοῖς ὕδασι 5   υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ
τὴν γῆν, παντοδύναμε.   υ ύ υ υ ύ υ υ

Πανηγυρίσωμεν φιλέορτοι   υ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ
καὶ συνευφρανθῶμεν τῷ πνεύματι,   υ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ
ἐν τῇ ἀγίᾳ Ἑορτῇ   υ υ υ ύ υ υ υ ύ
εὐωχούμενοι σήμερον   υ υ ύ υ υ ύ υ υ
θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως 10   υ υ ύ υ υ υ ύ υ
καὶ Μητρὸς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.   υ υ ύ υ υ ύ υ υ

Ἰωακεὶμ εὐφραίνου σήμερον
 καὶ ἀγάλλου Ἴννα τῷ πνεύματι,
 τὴν γεννηθεῖσαν ἐξ ὑμῶν,
 τῷ Κυρίῳ προσάγοντες 15
 τριετίζουσιν ὡς δάμαλιν,
 σεμνὴν τὴν Πανάμωμον.
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ

Τὸ τοῦ Θεοῦ κατοικητήριον,
 ἐν Ναῶ ἀγίῳ προσφέρεται,
 ἡ Θεοτόκος Μαριάμ 20
 τῇ σαρκὶ τριετίζουσα
 καὶ αὐτῆς λαμπαδουχοῦσαι,
 αἱ παρθένοι προτρέχουσιν.
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ

Ἦ τοῦ Θεοῦ ἀμνάς ἡ ἄσπιλος,
 ἡ περιστερὰ, ἡ ἀμόλυντος, 25
 ἡ θεοχώρητος σκηνὴ,
 τὸ τῆς δόξης ἀγίασμα,
 ἐν σκηνώματι ἀγίῳ
 κατοικεῖν ἠρετίσατο.
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ

Ἦ τριετίζουσα τῷ σώματι 30
 καὶ πολυετὴς ἐν τῷ πνεύματι,
 ἡ πλατυτέρα οὐρανῶν
 καὶ τῶν ἄνω Δυνάμεων,
 ὑπερτέρα εὐφημείσθω
 ἐν ᾠδαῖς ἡ Θεόνυμφος. 35
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ

Τῆς Θεοτόκου ἐορτάζοντες
 τὴν ἐν τοῖς ἀδύτοις προέλευσιν
 λαμπαδουχοῦντες νοητῶς,
 ἐν φαιδρότητι σήμερον
 καὶ ἡμεῖς σὺν ταῖς παρθένοις, 40
 τῷ Ναῶ πλησιάσωμεν.
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ
 υ υ υ υ υ υ υ

Οἱ Ἱερεῖς Θεοῦ ἐνδύσασθε	υ υ υ ὕ υ ὕ υ ὕ υ υ
τὴν δικαιοσύνην ἐν χάριτι	υ υ υ υ ὕ υ υ ὕ υ υ
καὶ ὑπαντήσατε φαιδρῶς,	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ
τὰς εἰσόδους παρέχοντες, 45	υ υ ὕ υ υ ὕ υ υ
θυγατρὶ τοῦ Βασιλέως	υ υ ὕ υ υ υ ὕ υ
καὶ Θεοῦ εἰς τὰ Ἅγια.	υ υ ὕ υ υ ὕ υ υ

Παρατηρήσεις

Ο 1ος στίχος του δεύτερου, του τέταρτου και του έβδομου τροπαρίου παρουσιάζει έναν επιπλέον τόνο σε σύγκριση με τον ομόλογο στίχο του ειρμού και των υπόλοιπων τροπαρίων.

Ειρμός : Στερεωθήτω ἡ καρδία μου	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ υ υ
τροπάριο α' : Πανηγυρίσωμεν φιλέορτοι	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ υ υ
τροπάριο β' : Ἰωακείμ εὐφραίνου σήμερον	υ υ υ ὕ υ ὕ υ ὕ υ υ
τροπάριο γ' : Τὸ τοῦ Θεοῦ κατοικητήριον,	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ υ υ
τροπάριο δ' : Ἡ τοῦ Θεοῦ ἀμνὰς ἡ ἄσπιλος,	υ υ υ ὕ υ ὕ υ ὕ υ υ
τροπάριο ε' : Ἡ τριετίζουσα τῷ σώματι	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ υ υ
τροπάριο στ' : Τῆς Θεοτόκου ἑορτάζοντες	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ υ υ
τροπάριο ζ' : Οἱ Ἱερεῖς Θεοῦ ἐνδύσασθε	υ υ υ ὕ υ ὕ υ ὕ υ υ

Ο 2ος στίχος του ειρμού παρουσιάζει μια επιπλέον συλλαβή (η οποία είναι τονισμένη) σε σχέση με το 2ο στίχο όλων των υπόλοιπων τροπαρίων, καθώς αποτελείται από έντεκα συλλαβές, ενώ στα υπόλοιπα τροπάρια ο ομόλογος στίχος παρουσιάζει δέκα συλλαβές. Σε ό,τι αφορά την ομοτονία βλέπουμε ότι, το πρώτο, το τέταρτο, το πέμπτο, το έκτο και το έβδομο τροπάριο παρουσιάζουν μετατόπιση του δευτερεύοντος τόνου από την τρίτη στην πέμπτη συλλαβή. Επίσης το δεύτερο και το τρίτο τροπάριο παρουσιάζουν έναν επιπλέον τόνο σε σχέση με τον ειρμό στην πέμπτη συλλαβή.

Ειρμός : εἰς τὸ θέλημα σου, Χριστὲ ὁ Θεός	υ υ ὕ υ υ υ υ ὕ υ υ
τροπάριο α' : καὶ συνευφρανθῶμεν τῷ πνεύματι,	υ υ υ υ ὕ υ υ ὕ υ υ
τροπάριο β' : καὶ ἀγάλλου Ἄννα τῷ πνεύματι,	υ υ ὕ υ ὕ υ υ ὕ υ υ

τροπάριο γ' : ἐν Ναῶ ἀγίῳ προσφέρεται,	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο δ' : ἡ περιστερὰ, ἡ ἀμόλυντος,	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο ε' : καὶ πολυετῆς ἐν τῷ πνεύματι,	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο στ' : τὴν ἐν τοῖς ἀδύτοις προέλευσιν	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο ζ' : τὴν δικαιοσύνην ἐν χάριτι	υ υ υ υ υ υ υ υ

Ο 5ος στίχος του ειρμού στο θέμα της ισοσυλλαβίας και της ομοτονίας συμφωνεί πλήρως μόνο με τον αντίστοιχο στίχο του δεύτερου τροπαρίου. Σχετικά με τα υπόλοιπα τροπάρια υπάρχει μετρικό πρόβλημα, συγκεκριμένα πρόβλημα ισοσυλλαβίας. Ο 5ος στίχος του πρώτου, του τρίτου, του τέταρτου, του πέμπτου, του έκτου και του έβδομου τροπαρίου παρουσιάζει μια συλλαβή λιγότερη σε σχέση με τον ίδιο στίχο του ειρμού, δηλαδή έχει οκτώ συλλαβές, ενώ ο στίχος του ειρμού αποτελείται από εννέα συλλαβές.

Ειρμός : καὶ ἐδράσας ἐν τοῖς ὕδασι	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο α' : θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο β' : τριετίζουσαν ὡς δάμαλιν,	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο γ' : καὶ αὐτῆς λαμπαδουχοῦσαι,	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο δ' : ἐν σκηνώματι ἀγίῳ	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο ε' : ὑπερτέρα εὐφημείσθω	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο στ' : καὶ ἡμεῖς σὺν ταῖς παρθένοις,	υ υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο ζ' : θυγατρὶ τοῦ Βασιλέως	υ υ υ υ υ υ υ υ

Ο 6ος στίχος του ειρμού παρουσιάζει και αυτός πρόβλημα ομοτονίας και ισοσυλλαβίας. Μονο στον 6ο στίχο του δεύτερου τροπαρίου υφίσταται πλήρης ισοσυλλαβία και ομοτονία. Σε αντίθεση με τον 5ο στίχο του ειρμού, ο 6ος στίχος του ειρμού παρουσιάζει μια συλλαβή λιγότερη σε σχέση με τον ομόλογο στίχο των άλλων τροπαρίων (εξαιρείται το δεύτερο τροπάριο). Διαθέτει επτά συλλαβές, ενώ ο ίδιος στίχος στο πρώτο, στο τρίτο, στο τέταρτο, στο πέμπτο, στο έκτο και στο έβδομο τροπάριο έχει οκτώ συλλαβές. Επιπλέον σε κανένα τροπάριο (εξαιρείται το δεύτερο) δεν υπάρχει ομοτονία. Μολονότι ο 6ος στίχος του ειρμού τονίζεται στη δεύτερη και στην πέμπτη συλλαβή, ο 6ος στίχος των τροπαρίων τονίζεται στην τρίτη και στην έκτη συλλαβή.

Ειρμός : τὴν γῆν, παντοδύναμε.	υ υ υ υ υ υ υ υ
--------------------------------	-----------------

ἐν τῷ ἐγγίξειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήση 5   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ
 ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήση·   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ
 δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.   υ υ υ υ υ υ υ υ

Προφήητα Ἡσαΐα,   υ υ υ υ υ υ
 προφήτευσον ἡμῖν·   υ υ υ υ υ
 ἡ Παρθένος τις ἐστίν, 10   υ υ υ υ υ υ
 ἡ ἔχουσα γαστρι;   υ υ υ υ υ
 Ἡ ἐξ Ἰούδα τῆς ρίζης ἀναφυεῖσα   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ
 καὶ γεννηθεῖσα ἐκ Δαυῖδ τοῦ Βασιλέως   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ
 σπέρματος ἀγίου καρπὸς εὐκλεής.   υ υ υ υ υ υ υ υ

Ἐξάρξατε παρθένοι 15   υ υ υ υ υ υ
 καὶ ῥῆσατε ῥδὰς   υ υ υ υ υ υ
 ταῖς χερσὶ κατέχουσαι,   υ υ υ υ υ υ υ
 λαμπάδας τῆς Ἀγνῆς   υ υ υ υ υ υ
 καὶ Θεοτόκου τὴν πρόοδον εὐφημοῦσαι,   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ
 νῦν ἀπιούσης ἐν Ναῶ τῷ τοῦ Κυρίου 20   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ
 ἅμα σὺν ἡμῖν ἐορτάζουσαι.   υ υ υ υ υ υ υ υ

Ἰωακείμ καὶ Ἄννα,   υ υ υ υ υ υ
 εὐφραίνεσθε νυνί,   υ υ υ υ υ υ
 ἐν Ναῶ προσάγοντες   υ υ υ υ υ υ υ
 Κυρίῳ τὴν ἀγνήν 25   υ υ υ υ υ υ
 Θεοῦ Μητέρα Χριστοῦ τοῦ παμβασιλέως,   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ
 γεννησομένην ἐξ ὑμῶν δέ γεννηθεῖσαν   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ
 οἶον τριετίζουσας δάμαλιν.   υ υ υ υ υ υ υ υ

Ἁγία τῶν Ἁγίων   υ υ υ υ υ υ
 ὑπάρχουσα σεμνή, 30   υ υ υ υ υ υ
 ἐν Ναῶ ἠγάπησας,   υ υ υ υ υ υ υ
 ἀγίῳ κατοικεῖν   υ υ υ υ υ υ
 καὶ τοῖς Ἀγγέλοις Παρθένε προσομιλοῦσα,   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ
 προσεκαρτέρεις παραδόξως οὐρανόθεν,   υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ

ἄρτον δεχομένη τροφὴ τῆς ζωῆς. 35	ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ
Τεκόντες παρ' ἐλπίδα, τὴν ἄχραντον Ἀγνὴν, εὐσεβῶς ὑπέσχοντο προσάξειν τῷ Θεῷ καὶ ἐκπληροῦσι παρέχοντες ὡς περ θῦμα 40 τὴν γεννηθεῖσαν ἐξ αὐτῶν Ἰωακείμ τε σήμερον καὶ Ἄννα ἐν οἴκῳ Θεοῦ.	υ ύ υ υ ύ υ υ ύ υ υ ύ υ υ ύ υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ υ ύ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ
Ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος, ποτὲ τοῦ Ἀαρῶν προτυποῦσα Ἀχραντε 45 τὸν θεῖον τοκετόν, ὄτι ἀσπόρως συλλήψη καὶ οὐ φθάρησῃ καὶ μετὰ τόκον παρθελεύουσα ὀφθήσῃ, βρέφος γαλουχοῦσα τὸν πάντων Θεόν.	υ ύ υ υ ύ υ υ ύ υ υ ύ υ υ ύ υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ υ ύ υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ
Παρθένοι τῇ Παρθένῳ, 50 Μητέρες τῇ Μητρὶ, εὐσεβῶς προσδράμετε τιμῶσαι σὺν ἡμῖν, τὴν γεννηθεῖσαν ὡς ἄμωμον ἱερεῖον καὶ τὴν τεκοῦσαν ὡς Θεῷ καρποφοροῦσαν 55 πάντες οὖν φαιδρῶς ἐορτάσωμεν.	υ ύ υ υ ύ υ υ ύ υ υ ύ υ υ ύ υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ υ ύ υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ

Παρατηρήσεις

Στη συγκεκριμένη ωδή δεν εντοπίζεται κανένα πρόβλημα ισοσυλλαβίας ανάμεσα στους στίχους του εἰρμου και στου αντίστοιχους στίχους των τροπαρίων

Ο 1ος στίχος του γ' τροπαρίου παρουσιάζει μετατόπιση του δευτερεύοντος τόνου σε σχέση με τον εἰρμό:

Ειρμός : Ἐν Πνεύματι προβλέπων	υ υ υ υ υ υ
τροπάριο α' : Προφήτα Ἡσαΐα,	υ υ υ υ υ υ
τροπάριο β' : Ἐξάρξατε παρθένοι	υ υ υ υ υ υ
τροπάριο γ' : Ἰωακείμ καὶ Ἄννα,	υ υ υ υ υ υ
τροπάριο δ' : Ἁγία τῶν Ἁγίων	υ υ υ υ υ υ
τροπάριο ε' : Τεκόντες παρ' ἐλπίδα,	υ υ υ υ υ υ
τροπάριο στ' : Ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος,	υ υ υ υ υ υ
τροπάριο ζ' : Παρθένοι τῆ Παρθένω	υ υ υ υ υ υ

ὠδὴ ε'

Τὸ φαεινὸν ἡμῖν ἐξανάτειλον	υ υ υ υ υ υ υ υ
φῶς τὸ αἶδιον	ύ υ υ υ υ
τοῖς ὀρθρίζουσιν	υ υ υ υ υ
ἐπὶ τὰ κρίματα τῶν ἐντολῶν σου,	υ υ υ υ υ υ υ υ υ
Δέσποτα φιλόφρονε 5	ύ υ υ υ υ υ
Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν.	υ υ υ υ υ υ

Λαμπροφορήσωμεν οἱ Ὀρθόδοξοι	υ υ υ υ υ υ υ υ υ
πάντες συντρέχοντες	ύ υ υ υ υ υ
καὶ δοξάζοντες,	υ υ υ υ υ
τὴν θεομήτορα ὅτι Κυρίῳ 10	υ υ υ υ υ υ υ υ υ
σήμερον προσφέρεται,	ύ υ υ υ υ υ υ
ὡς θῦμα εὐπρόσδεκτον.	υ υ υ υ υ υ

Ἀγγαλιάσθωσαν οἱ Προπάτορες,	υ υ υ υ υ υ υ υ υ
σήμερον Δέσποινα	ύ υ υ υ υ υ
καὶ εὐφραίνεσθω, 15	υ υ υ υ υ
ἡ τεκοῦσα σε σὺν τῷ πατρὶ σου·	υ υ υ υ υ υ υ υ υ
ὅτι ὁ καρπὸς αὐτῶν	ύ υ υ υ υ υ υ
Κυρίῳ προσάγεται.	υ υ υ υ υ υ υ

Τὴν πολυώνυμον καὶ περιδοξον ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 ἄμωμον δάμαλιν, 20 ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 ὡς ἐν σαρκὶ ὑ ὑ ὑ ὑ
 κυφορήσασαν τὸν θεῖον μόσχον, ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 πάντες ἀνυμνήσωμεν ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 πιστῶς ἐορτάζοντες. ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ

Τὰ τῆς νυμφεύσεως ἀπογράφονται 25 ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 θεῖα συμβόλαια, ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 τῆς ὑπὲρ νοῦν ὑ ὑ ὑ ὑ
 κυφορίας σου, ἀγνή Παρθένε, ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 σήμερον ἐν Πνεύματι ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 ἀγίῳ ἐν οἴκῳ Θεοῦ. 30 ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ

Ἐξανοιγέσθωσαν τὰ προπύλαια, ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 δόξης Θεοῦ ἡμῶν ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 καὶ δεχέσθωσαν ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 τὴν ἀπειρόγαμον Θεοῦ Μητέρα, ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 ὥσπερ τριετίζουσιν 35 ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 ἀμίαντον δάμαλιν. ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ

Τὸ πολυτίμητον καὶ κατάσκιον ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 ὄρος ὑμνήσωμεν, ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 τὴν ἀειπάρθενον ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 Θεοῦ Μητέρα γενομένην· 40 ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 αὐτὴ γὰρ ἐξήστραψε, ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ
 τὸ φῶς ἐν τοῖς πέρασι. ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ ὑ

Παρατηρήσεις

Ο 3ος στίχος των περισσότερων τροπαρίων παρουσιάζει προβλήματα ισοσυλλαβίας και ομοτονίας. Συγκεκριμένα μόνο με τον αντίστοιχο στίχο του πρώτου και του πέμπτου τροπαρίου υφίσταται απόλυτη ισοσυλλαβία και ομοτονία.

Ειρμός : τοῖς ὀρθρίζουσιν	υ υ ύ υ υ
τροπάριο α' : καὶ δοξάζοντες,	υ υ ύ υ υ
τροπάριο β' : καὶ εὐφραινέσθω,	υ υ υ ύ υ
τροπάριο γ' : ὡς ἐν σαρκὶ	υ υ υ ύ
τροπάριο δ' : τῆς ὑπὲρ νοῦν	υ υ ύ ύ
τροπάριο ε' : καὶ δεχέσθωσαν	υ υ ύ υ υ
τροπάριο στ' : τὴν ἀειπάρθενον	υ υ υ ύ υ υ

Ο 4ος στίχος του ειρμού παρουσιάζει διάφορα πρόβλήματα ομοτονίας σε σύγκριση με τον ομόλογο στίχο των υπόλοιπων τροπαρίων. Σε ό,τι αφορά την ισοσυλλαβία, μόνο ο 4ος στίχος του πρώτου τροπαρίου παρουσιάζει μία λιγότερη συλλαβή συγκριτικά με τον ίδιο στίχο των υπόλοιπων τροπαρίων και του ειρμού.

Ειρμός : ἐπὶ τὰ κρίματα τῶν ἐντολῶν σου,	υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ
τροπάριο α' : τὴν θεομήτορα ὅτι Κυρίῳ	υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ
τροπάριο β' : ἡ τεκοῦσα σε σὺν τῷ πατρὶ σου·	υ υ ύ υ υ υ υ υ ύ υ
τροπάριο γ' : κυοφορήσασαν τόν θεῖον μόσχον,	υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ
τροπάριο δ' : κυοφορίας σου, ἀγνή Παρθέने,	υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ
τροπάριο ε' : τὴν ἀπειρόγαμον Θεοῦ Μητέρα,	υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ
τροπάριο στ' : Θεοῦ Μητέρα γενομένην·	υ υ ύ υ ύ υ υ υ ύ υ

Παρατηρώντας τα παραπάνω μετρικά πρόβλήματα στους δυο συγκεκριμένους στίχους, συμπεραίνουμε πως η μετρική ανάλυση πρέπει να γίνει με ένωση του 3^{ου} με τον 4^ο στίχο:

Ειρμός : τοῖς ὀρθρίζουσιν ἐπὶ τὰ κρίματα τῶν ἐντολῶν σου,

υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ

τροπάριο α' : και δοξάζοντες, την Θεομήτορα ὅτι Κυρίω

υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ

τροπάριο β' : και εὐφραινέσθω, ἡ τεκοῦσα σε σὺν τῷ πατρί σου

υ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ

τροπάριο γ' : ὡς ἐν σαρκί, κυοφορήσασαν τὸν θεῖον μόσχον,

υ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ

τροπάριο δ' : τῆς ὑπὲρ νοῦν κυοφορίας σου, ἀγνή Παρθένε,

υ υ ύ ύ υ υ υ ύ υ υ υ ύ υ ύ υ

τροπάριο ε' : και δεχέσθωσαν τὴν ἀπειρόγαμον Θεοῦ Μητέρα

υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ

τροπάριο στ : τὴν ἀειπάρθενον Θεοῦ Μητέρα γενομένην·

υ υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ υ υ ύ υ

Στον 3ο στίχο (που προέκυψε από τη συγχώνευση του 3ου και του 4ου στιχου) του β', του γ', του δ', και του στ' τροπαρίου συναντάμε μια λιγότερη συλλαβή σε σχέση με τον ίδιο στίχο του ειρμού και των άλλων τροπαρίων. Επίσης στον 3ο στίχο του β', του γ' και του στ' τροπαρίου υφίσταται μετατόπιση

δευτερεύοντος τόνου, από την τρίτη στην τέταρτη συλλαβή σε σχέση με τον ομόλογο στίχο του ειρμού. Επιπλέον ο ίδιος στίχος στο β', στο γ' και στο στ' τροπάριο τονίζεται στην όγδοη συλλαβή του και όχι στην έννατη, όπως τονίζεται ο ειρμός. Επιπρόσθετα ο ίδιος στίχος στο γ' και στο στ' τροπάριο συγκεκριμένα, παρουσιάζει έναν επιπλέον τόνο σε σχέση με τον αντίστοιχο στίχο του ειρμού, το τροπάριο γ' στη δωδέκατη συλλαβή και το τροπάριο στ' στη δέκατη συλλαβή.

Ο 5ος στίχος στο στ' τροπάριο παρουσιάζει μετατόπιση δευτερεύοντος τόνου από την πρώτη στη δεύτερη συλλαβή.

Ειρμός : Δέσποτα φιλόνηρωπε	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο α' : σήμερον προσφέρεται,	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο β' : ὅτι ὁ καρπὸς αὐτῶν	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο γ' : πάντες ἀνυμνήσωμεν	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο δ' : σήμερον ἐν Πνεύματι	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο ε' : ὡσπερ τριετίζουσιν	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο στ' : αὐτὴ γὰρ ἐξήστραψε,	υ ύ υ υ ύ υ υ

Παρατηρώντας ότι ο 5ος στίχος όλων των τροπαρίων συμφωνεί απόλυτα με τον ειρμό σε θέμα ισοσυλλαβίας και ομοτονίας, οδηγούμαστε με ασφάλεια στη διαπίστωση πως ο 5ος στίχος του στ' τροπαρίου είναι που χρειάζεται παρέμβαση για την απόλυτη επίτευξη της ομοτονίας. Προτείνω την αντικατάσταση της λέξης «αὐτή» με τη λέξη «ταύτη». Με αυτόν τον τρόπο

θεραπεύται πλήρως η ομοτονία και ταυτόχρονα δε διαταράσσεται η ισοσυλλαβία.

Ειρμός : Δέσποτα φιλόνηρωπε	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο α' : σήμερον προσφέρεται,	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο β' : ὅτι ὁ καρπὸς αὐτῶν	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο γ' : πάντες ἀνυμνήσωμεν	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο δ' : σήμερον ἐν Πνεύματι	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο ε' : ὥσπερ τριετίζουσιν	ύ υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο στ' : ταύτη γὰρ ἐξήστραψε,	ύ υ υ υ ύ υ υ

Ο 6 ος στίχος στο δ' τροπάριο έχει μια επιπλέον τονισμένη συλλαβή στο τέλος του, η οποία ακολουθεί μετά από το τονικό σχήμα ύυυ.

Ειρμός : Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν	υ ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο α' : ὡς θῦμα εὐπρόσδεκτον.	υ ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο β' : Κυρίῳ προσάγεται.	υ ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο γ' : πιστῶς ἐορτάζοντες.	υ ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο δ' : ἀγίῳ ἐν οἴκῳ Θεοῦ.	υ ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο ε' : ἀμίαντον δάμαλιν.	υ ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο στ' : τὸ φῶς ἐν τοῖς πέρασι.	υ ύ υ υ ύ υ υ

ὥδη στ'

Τὸν προφήτην Ἰωνᾶν	υ υ ύ υ υ υ ύ
ἐκμιμούμενος βοῶ	υ υ ύ υ υ υ ύ
τὴν ζωὴν μου, ἀγαθέ,	υ υ ύ υ υ υ ύ
ἐλευθέρωσον φθορᾶς	υ υ ύ υ υ υ ύ
καὶ σῶσόν με, 5	υ ύ υ υ
σωτὴρ τοῦ κόσμου,	υ ύ υ υ
κράζοντα δόξα σοι.	ύ υ υ ύ υ υ

Ἐορτάσωμεν Πιστοί,   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ἑορτὴν πνευματικὴν,   υ υ ύ υ υ υ ύ
 τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ 10   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ἀνυμνοῦντες εὐσεβῶς·   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ὑπάρχει γάρ   υ ύ υ υ
 ἀγιωτέρα   υ ύ υ υ υ
 τῶν οὐρανίων Νοῶν.   υ υ υ ύ υ υ ύ

Ἐν ᾠδαῖς πνευματικαῖς 15   υ υ ύ υ υ υ ύ
 εὐφημήσωμεν πιστοί,   υ υ ύ υ υ υ ύ
 τὴν Μητέρα τοῦ Φωτός,   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ὅτι σήμερον ἡμῖν   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ἐπέφανε   υ ύ υ υ
 προερχομένη 20   υ υ υ ύ υ
 ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ.   υ υ υ ύ υ υ ύ

Ἡ ἀμίαντος ἀμνάς   υ ύ υ υ υ ύ
 καὶ ἀγνή περιστερά   υ υ ύ υ υ υ ύ
 προσηνέχθη κατοικεῖν   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, 25   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ἢ ἄμωμος   υ ύ υ υ
 προορισθεῖσα   υ υ υ ύ υ
 γενέσθαι Μητὴρ Θεοῦ.   υ ύ υ ύ υ υ ύ

Ἐν Ναῷ τῷ νομικῷ   υ υ ύ υ υ υ ύ
 τὰς εἰσόδους ἐκτελεῖ, 30   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ὁ ναός ὁ τοῦ Θεοῦ,   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ἢ οὐράνιος σκηνή   υ υ ύ υ υ υ ύ
 ἐξ ἧς ἡμῖν   υ ύ υ υ
 τοῖς ἐν τῷ σκότει   υ υ υ ύ υ
 τὸ φῶς ἐξέλαμψεν. 35   υ ύ υ ύ υ υ

Νηπιάζουσα σαρκί   υ υ ύ υ υ υ ύ
 καὶ τελεία τῇ ψυχῇ,   υ υ ύ υ υ υ ύ

ἡ ἅγια κιβωτός	υ υ ὕ υ υ υ ὕ
ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ,	υ υ ὕ υ υ υ ὕ
εἰσέρχεται 40	υ ὕ υ υ
κατατροφῆσαι	υ υ υ ὕ υ
τῆς θείας χάριτος.	υ ὕ υ ὕ υ υ

Ἐκ παντοίων πειρασμῶν	υ υ ὕ υ υ υ ὕ
καὶ κινδύνων ψυχικῶν,	υ υ ὕ υ υ υ ὕ
ἐλευθέρωσον ἡμᾶς, 45	υ υ ὕ υ υ υ ὕ
τοὺς προστρέχοντας εἰς σέ	υ υ ὕ υ υ υ ὕ
πανύμνητε,	υ ὕ υ υ
ταῖς σαῖς πρεσβείαις	υ υ υ ὕ υ
Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.	ὕ υ υ ὕ υ υ ὕ

Παρατηρήσεις

Ο 6^{ος} στίχος ὅλων των τροπαρίων διαφοροποιείται τονικά σε σχέση με τον ειρμό, ὅπως σημειώνεται κατωτέρω. Συγκεκριμένα, στον 6ο στίχο ὅλων των τροπαρίων απουσιάζει ο δευτερεύων τόνος σε σύγκριση με τον ειρμό. Ο 6ος στίχος του ειρμού τονίζεται στη δεύτερη και στην τέταρτη συλλαβή, ενώ ο ομόλογος στοίχος των υπόλοιπων τροπαρίων τονίζεται μόνο στην τέταρτη συλλαβή

Ειρμός: σωτήρ του κόσμου,	υ ὕ υ ὕ υ
τροπάριο α': ἀγιωτέρα	υ υ υ ὕ υ
τροπάριο β': προερχομένη	υ υ υ ὕ υ
τροπάριο γ' : προορισθεῖσα	υ υ υ ὕ υ
τροπάριο δ' : τοῖς ἐν τῷ σκότει	υ υ υ ὕ υ
τροπάριο ε': κατατροφῆσαι	υ υ υ ὕ υ
τροπάριο στ' : ταῖς σαῖς πρεσβείαις	υ υ υ ὕ υ

Στον 7^ο στίχο το τροπάριο γ', δ' και ε' παρουσιάζει μετατόπιση δευτερεύοντος τόνου κατά μία συλλαβή προς τα δεξιά. Τα τροπάρια α', β', γ' και στ' ἔχουν μια επιπλέον τονισμένη συλλαβή σε σχέση με τον ειρμό (7 αντί για 6)

Ειρμός :	κράζοντα δόξα σοι.	ύ υ υ ύ υ υ
τροπάριο α΄ :	τῶν οὐρανίων Νοῶν.	υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο β΄ :	ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ.	υ υ υ ύ υ υ
τροπάριο γ΄ :	γενέσθαι Μήτηρ Θεοῦ:	υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο δ΄ :	τὸ φῶς ἐξέλαμψεν.	υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο ε΄ :	τῆς θείας χάριτος.	υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο στ΄ :	Μήτηρ Χριστοῦ του Θεοῦ:	ύ υ υ ύ υ υ

Τα τροπάρια δ΄, ε΄, ζ΄ παρουσιάζουν μετατόπιση δευτερεύοντος τόνου κατά μία συλλαβή προς τα δεξιά:

τροπάριο δ΄ - τὸ φῶς ἐξέλαμψεν:	υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο ε΄ - τῆς θείας χάριτος:	υ ύ υ ύ υ υ
τροπάριο ζ΄ - τὸ θεῖον κράτος σου:	υ ύ υ ύ υ υ

ὥδη ζ΄

Ἡ κάμινος, σωτήρ, ἔδροσίζετο	υ ύ υ υ υ ύ υ υ υ υ
οἱ παῖδες δὲ χορεύοντες ἔψαλλον·	υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ
εὐλογητὸς εἶ, Κύριε	υ υ υ ύ υ ύ υ υ
ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.	υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ υ
Χορεύσωμεν φιλέορτοι σήμερον, 5	υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ
ὕμνησωμεν τὴν ἄχραντον Δέσποιναν,	υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ
Ἰωακεῖμ καὶ Ἄννα,	υ υ υ ύ υ ύ υ υ
ἐπαξίως γεραίροντες.	υ υ ύ υ υ ύ υ υ
Προφήτευσον ὁ λέγων ἐν Πνεύματι·	υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ
Ἀχθήσονται παρθένοι ὀπίσω σου, 10	υ ύ υ υ υ ύ υ υ ύ υ υ
ἀπενεχθήσονται σοι,	υ υ υ ύ υ ύ υ υ

εις Ναὸν τῆ Βασιλίδι Μητρί. υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ

Ἐγάλλοντο Ἀγγέλων τὰ τάγματα,
ἠὺφραίνοντο Δικαίων τὰ πνεύματα,
ὄτε Θεοῦ ἡ Μήτηρ 15
εις τὰ Ἴγια προσήγετο. υ υ ύ υ υ υ ύ υ υ

Καὶ σῶματι καὶ πνεύματι ἔχαιρε,
σχολάζουσα Μαρία ἡ ἄμωμος,
ἐν τῷ Ναῷ Κυρίου,
ὥσπερ σκευὸς Ἱερῶτατον. 20 υ υ υ υ υ υ ύ υ υ

Λαμβάνουσα τροφὴν τὴν οὐράνιον,
προέκοπτε σοφία καὶ χάριτι,
ἡ γενομένη Μήτηρ,
κατὰ σάρκα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. υ υ υ υ υ υ ύ υ υ

Εἰσέφερον Ναοῦ εἰς ἐνδότατον, 25
οἱ σῶφρονες Πατέρες σου Ἄχραντε
ἀνατραφῆναι ξένως,
εἰς κατοίκησιν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. υ υ υ υ υ υ ύ υ υ

Παρατηρήσεις

Ο 3ος στίχος του ειρμού παρουσιάζει μια συλλαβή επιπλέον σε σχέση με τον αντίστοιχο στίχο στα υπόλοιπα τροπάρια. Συγκεκριμένα έχει οκτώ συλλαβές, ενώ στα υπόλοιπα τροπάρια ο ίδιος στίχος διαθέτει επτά συλλαβές

Ειρμός : εὐλογητὸς εἶ, Κύριε υ υ υ ύ υ υ υ
τροπᾶριο α΄ : Ἰωακείμ καὶ Ἄννα, υ υ υ ύ υ υ υ
τροπᾶριο β΄ : ἀπενεχθήσονται σοι, υ υ υ ύ υ υ υ

τροπάριο γ' : ὅτε Θεοῦ ἡ Μήτηρ   υ υ υ ὑ υ ὑ υ
τροπάριο δ' : ἐν τῷ Ναῷ Κυρίου,   υ υ υ ὑ υ ὑ υ
τροπάριο ε' : ἡ γενομένη Μήτηρ,   υ υ υ ὑ υ ὑ υ
τροπάριο στ' : ἀνατραφῆναι ξένως,   υ υ υ ὑ υ ὑ υ

Ο 4ος στίχος του ειρμού σε επίπεδο ισοσυλλαβίας αλλά και ομοτονίας συμφώνει με τον ομόλογο στίχο μόνο των τροπαρίων β', ε' και στ'. Στον ίδιο στίχο των υπολοίπων τροπαρίων συναντάμε προβλήματα ισοσυλλαβίας, όπως αυτά παρουσιάζονται κατωτέρω.

Ειρμός :   ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.   υ υ ὑ υ υ υ ὑ υ υ
τροπάριο α' : ἐπαξίως γεραίροντες.   υ υ ὑ υ υ ὑ υ υ
τροπάριο β' : εἰς Ναὸν τῆ Βασιλίδι Μητρί.   υ υ ὑ υ υ υ ὑ υ ὑ
τροπάριο γ' : εἰς τὰ Ἴγια προσήγετο.   υ υ ὑ υ υ υ ὑ υ υ
τροπάριο δ' : ὥσπερ σκευὸς Ἱερῶτατον.   υ υ ὑ υ υ υ ὑ υ υ
τροπάριο ε' : κατὰ σάρκα τοῦ Σωτῆρους Χριστοῦ.   υ υ ὑ υ υ υ ὑ υ ὑ
τροπάριο στ' : εἰς κατοίκησιν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.   υ υ ὑ υ υ υ ὑ υ ὑ

Συγκεκριμένα, ενώ ο στίχος του ειρμού αποτελείται από δέκα συλλαβές, ο ομόλογος στίχος του γ' και του δ' τροπαρίου αποτελείται από εννέα συλλαβές. Ο αντίστοιχος στίχος του β' τροπαρίου αποτελείται από οκτώ συλλαβές. Το γεγονός ότι στον 4ο στίχο των τριῶν τροπαρίων (στο β', στο ε' και στο στ') υφίσταται απόλυτη ισοσυλλαβία και ομοτονία, μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι το πρόβλημα υπάρχει στον ίδιο τον στίχο των τροπαρίων (στο α', στο γ' και δ') που παρουσιάζουν λιγότερες συλλαβές σε σχέση με τον αντίστοιχο στίχο του ειρμού.

ὥδη ἠ'

Ὅν φρίττουσιν ἄγγελοι   υ ὑ υ υ ὑ υ υ
καὶ πᾶσαι στρατιαὶ   υ ὑ υ υ υ ὑ
ὡς κτίστην καὶ Κύριον   υ ὑ υ υ ὑ υ υ
ὑμνεῖτε ἱερεῖς   υ ὑ υ υ υ ὑ
δοξάσατε παῖδες 5   υ ὑ υ υ υ ὑ
εὐλογεῖτε λαοὶ   υ υ ὑ υ υ ὑ

καὶ ὑπερυψοῦτε
εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας..

υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ

Εὐφραίνεται σήμερον
φαιδρῶς Ἰωακείμ 10
καὶ Ἄννα ἡ ἄμεμπτος
Κυρίῳ τῷ Θεῷ
προσφέρει θυσίαν
τὴν δοθεῖσαν αὐτῇ
ἐξ ἐπαγγελίας 15
ἁγίαν θυγατέρα.

υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ

Καυχῶνται οἱ Ἅγιοι
Δαυῖδ καὶ Ἰεσσαὶ·
Ἰούδας σεμνύνεται·
ἐκ ρίζης γὰρ αὐτῶν 20
ἐβλάστησε γόνος
ἡ Παρθένος ἀγνή
ἐξ ἧς ἐγεννήθη
Θεὸς ὁ πρὸ αἰώνων.

υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ

Μαρία ἡ ἄχραντος 25
καὶ ἔμψυχος σκηνή
προσφέρεται σήμερον
ἐν οἴκῳ τοῦ Θεοῦ
καὶ δέχεται ταύτην
Ζαχαρίας χερσίν 30
ὡς ἡγιασμένον
κειμήλιον κυρίου.

υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ

Ὡς πύλην σωτήριον
καὶ ὄρος νοητόν

υ υ υ υ υ
υ υ υ υ υ

ὡς κλίμακα ἔμψυχον 35	υ υ υ υ υ υ
Τιμήσωμεν πιστοί	υ υ υ υ υ
τὴν ὄντως Παρθένον	υ υ υ υ υ
καὶ Μητέρα Θεοῦ	υ υ υ υ υ
τὴν εὐλογηθεῖσαν	υ υ υ υ υ
χερσὶ τῶν Ἱερέων. 40	υ υ υ υ υ υ

Προφῆται, Ἀπόστολοι	υ υ υ υ υ υ
καὶ Μάρτυρες Χριστοῦ	υ υ υ υ υ
Ἀγγέλων τὰ τάγματα	υ υ υ υ υ υ
καὶ πάντες γηγενεῖς	υ υ υ υ υ
τιμήσωμεν ὕμνοις 45	υ υ υ υ υ
τὴν Παρθένον ἀγνήν	υ υ υ υ υ
ὡς εὐλογημένην	υ υ υ υ υ
Μητέρα τοῦ Ὑψίστου.	υ υ υ υ υ υ

Ναῶ σε προσέφερον	υ υ υ υ υ υ
πανάχραντε Ἄγνή 50	υ υ υ υ υ
οἱ θεῖως τεκόντες σε	υ υ υ υ υ υ
ὡς θῦμα καθαρὸν	υ υ υ υ υ
καὶ ξένως ἀλίζη	υ υ υ υ υ
ἐν ἀδύτοις Θεοῦ	υ υ υ υ υ
προετοίμασθῆναι 55	υ υ υ υ υ
εἰς κατοικίαν Λόγου.	υ υ υ υ υ υ

Παρατηρήσεις

Στη συγκεκριμένη ωδή σε ὅ,τι αφορά το κομμάτι της ισοσυλλαβίας, δε συναντάμε απολύτως κανένα πρόβλημα. Οι στίχοι ὅλων των τροπαρίων ἔχουν ακριβῶς τον ἴδιο αριθμὸ συλλαβῶν με τους ἀντίστοιχους στίχους του εἰρμού. Αξίζει να σημειωθεῖ πως πρόκειται για μια ἀπὸ τις λίγες ωδές (μαζὶ με τη θ΄) του Κανόνα, στην οποία δεν ὑπαρχει κανένας μετρικὸς προβληματισμὸς στο ἐπίπεδο της ισοσυλλαβίας, ἀνάμεσα στον εἰρμὸ

και στα τροπάρια.

Ο 8ος στίχος του έκτου τροπαρίου παρουσιάζει μετατόπιση δευτερεύοντος τόνου κατά δύο συλλαβές δεξιά, συγκριτικά με τον 8ο στίχο όλων των υπόλοιπων τροπαρίων και του ειρμού.

Ειρμός : εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. υ υ υ υ υ υ
τροπάριο α' : ἀγίαν θυγατέρα. υ υ υ υ υ υ
τροπάριο β' : Θεὸς ὁ πρὸ αἰώνων. υ υ υ υ υ υ
τροπάριο γ' : κειμήλιον κυρίου. υ υ υ υ υ υ
τροπάριο δ' : χερσὶ τῶν Ἱερέων. υ υ υ υ υ υ
τροπάριο ε' : Μητέρα τοῦ Ὑψίστου. υ υ υ υ υ υ
τροπάριο στ' : εἰς κατοικίαν Λόγου. υ υ υ υ υ υ

ὠδὴ θ'

Τὴν φωτοφόρον νεφέλην υ υ υ υ υ υ
ἐν ἧ ὁ πάντων Δεσπότης υ υ υ υ υ υ
ὡς ὑετὸς ἐξ οὐρανοῦ υ υ υ υ υ υ
ἐπὶ πόκον κατῆλθε υ υ υ υ υ υ
καὶ ἐσαρκώθη δι' ἡμᾶς 5 υ υ υ υ υ υ
γενόμενος ἄνθρωπος υ υ υ υ υ υ
ὁ ἄναρχος υ υ υ υ
μεγαλύνωμεν πάντες υ υ υ υ υ υ
ὡς μητέρα υ υ υ υ
τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀγνήν. 10 υ υ υ υ υ υ

Ἐκ τῶν Δικαίων προῆλθεν υ υ υ υ υ υ
Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης υ υ υ υ υ υ
ἐπαγγελίας ὁ καρπός υ υ υ υ υ υ
ἡ θεόπαις Μαρία υ υ υ υ υ υ
καὶ ὡς θυμίαμα δεκτόν 15 υ υ υ υ υ υ
σαρκὶ νηπιάζουσα υ υ υ υ υ υ
προσφέρεται υ υ υ υ

Ἰερῶ ἐν ἀγίῳ	υ υ ὕ υ υ ὕ υ
ὡς Ἁγία	υ υ ὕ υ
εἰς τὰ Ἅγια οἰκεῖν. 20	υ υ ὕ υ υ υ ὕ
Τὴν νηπιάζουσαν φύσει	υ υ υ ὕ υ υ ὕ υ
καὶ ὑπὲρ φύσιν Μητέρα	υ υ υ ὕ υ υ ὕ υ
ἀναδειχθεῖσαν τοῦ Θεοῦ	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ
εὐφημήσωμεν ὕμνοις	υ υ ὕ υ υ ὕ υ
ἐν τῷ Ναῶ τῷ νομικῷ. 25	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ
Κυρίῳ γὰρ σήμερον	υ ὕ υ υ ὕ υ υ
προσφέρεται	υ ὕ υ υ
εἰς ὁσμὴν εὐωδίας	υ υ ὕ υ υ ὕ υ
τῶν Δικαίων	υ υ ὕ υ
ὡς καρπὸς πνευματικός. 30	υ υ ὕ υ υ υ ὕ
Σὺν τῷ Ἀγγέλῳ τὸ χαῖρε	υ υ υ ὕ υ υ ὕ υ
τῇ Θεοτόκῳ προσφόρως	υ υ υ ὕ υ υ ὕ υ
ἀναβοήσωμεν πιστοί·	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ
Χαῖρε πάγκαλε Νύμφη,	ὕ υ ὕ υ υ ὕ υ
χαῖρε νεφέλη φωτεινή 35	ὕ υ υ ὕ υ υ υ ὕ
ἐξ ἧς ἡμῖν ἔλαμψεν	υ ὕ υ υ ὕ υ υ
ὁ Κύριος	υ ὕ υ υ
τοῖς ἐν σκότει ἀγνοίας	υ υ ὕ υ υ ὕ υ
καθημένοις	υ υ ὕ υ
χαῖρε πάντων ἡ ἐλπίς. 40	ὕ υ ὕ υ υ υ ὕ
Ἦμνον ἐπάξιον πᾶσα	υ υ υ ὕ υ υ ὕ υ
τῇ Θεοτόκῳ ἡ κτίσις	υ υ υ ὕ υ υ ὕ υ
σὺν τῷ Ἀγγέλῳ Γαβριήλ	υ υ υ ὕ υ υ υ ὕ
ἀνακράζει βοῶσα.	υ υ ὕ υ υ ὕ υ
Χαῖρε ἡ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ 45	ὕ υ υ ὕ υ υ υ ὕ
δί' ἧς ἐλυτρώθημεν	υ ὕ υ υ ὕ υ υ

πανάμωμε	50	υ υ υ υ
τῆς ἀρχαίας κατάρας		υ υ υ υ υ υ
γεγονότες		υ υ υ υ
ἀφθαρσίας κοινωνοί.	50	υ υ υ υ υ υ

Ἡ τῶν Ἁγίων Ἁγία		υ υ υ υ υ υ υ
καὶ Θεομήτωρ Μαρία		υ υ υ υ υ υ υ
ταῖς ἱκεσίαις σου Ἁγνή		υ υ υ υ υ υ υ
ἐλευθέρωσον ἡμᾶς		υ υ υ υ υ υ υ
ἐκ τῶν παγίδων τοῦ ἐχθροῦ	55	υ υ υ υ υ υ υ
καὶ πάσης αἰρέσεως		υ υ υ υ υ υ υ
καὶ θλίψεως		υ υ υ υ
τοὺς πιστῶς προσκυνοῦντας		υ υ υ υ υ υ υ
τὴν εἰκόνα		υ υ υ υ
τῆς ἀγίας σου μορφῆς.	60	υ υ υ υ υ υ υ

Τῶν Χερουβιμ ὑπερτέρα		υ υ υ υ υ υ υ
τῶν Σεραφὶμ ἀνωτέρα		υ υ υ υ υ υ υ
καὶ πλατυτέρα οὐρανῶν		υ υ υ υ υ υ υ
ἀνεδείχθης Παρθένε		υ υ υ υ υ υ υ
ὡς τὸν ἀχώρητον παντί	65	υ υ υ υ υ υ υ
ἐν μήτρᾳ χωρήσασα		υ υ υ υ υ υ υ
Θεὸν ἡμῶν		υ υ υ υ
καὶ τεκοῦσα ἀφράστως		υ υ υ υ υ υ υ
ὄν δυσώπει		υ υ υ υ
ἐκτενῶς ὑπὲρ ἡμῶν.	70	υ υ υ υ υ υ υ

Παρατηρήσεις

Στη συγκεκριμένη ᾠδή υφίσταται ἀπόλυτη ἰσοσυλλαβία, ἀνάμεσα σε ὅλους του στίχους ὅλων των τροπαρίων και των ἀντίστοιχων στίχων του εἱρμού. Σε ὅ,τι ἀφορᾶ την

ομοτονία, συναντάμε μικρές αποκλίσεις σαν αυτές που παρουσιάζονται κατωτέρω.

Ο 4ος στίχος του τρίτου τροπαρίου, παρουσιάζει έναν επίπλεον τόνο στην πρώτη συλλαβή σε σχέση με τον 4ο στίχο όλων των υπόλοιπων τροπαρίων και του ειρμού.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ο 4ος στίχος του πέμπτου τροπαρίου, παρουσιάζει απουσία δευτερεύοντος τόνου. Ο τόνος στην αντωνυμία *ἡμᾶς* δεν μπορεί να υπολογιστεί ως κανονικός, επειδή πρόκειται για εγκλητική λέξη.

Ειρμός :	ἐπὶ πόκον κατήλθε	υ υ ὑ υ ὑ υ
τροπάριο α΄ :	ἡ θεόπαις Μαρία	υ υ ὑ υ ὑ υ
τροπάριο β΄ :	εὐφημήσωμεν ὕμνοις	υ υ ὑ υ ὑ υ
τροπάριο γ΄ :	Χαῖρε πάγκαλε Νύμφη,	ύ υ ὑ υ ὑ υ
τροπάριο δ΄ :	ἀνακράζει βοῶσα.	υ υ ὑ υ ὑ υ
τροπάριο ε΄ :	ἐλευθέρωσον ἡμᾶς	υ υ ὑ υ υ υ
τροπάριο στ΄ :	ἀνεδείχθης Παρθένε	υ υ ὑ υ ὑ υ

Ο τόνος στην αντωνυμία *ἡμᾶς*, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω δεν μπορεί να μετρήσει ως κανόνικος στον 5ο στίχο του ειρμού. Επομένως δεν υφίσταται απόλυτη ομοτονία ανάμεσα στον 5ο στίχο του ειρμού και στον ίδιο στίχο των υπόλοιπων τροπαρίων. Ο 5ος στίχος του του πρώτου, του δεύτερου, του πέμπτου και του έκτου τροπαρίου παρουσιάζει έναν επιπλέον τόνο, σε σχέση με τον ειρμό στην τελευταία συλλαβή. Όσον αφορά στο τρίτο και στο τέταρτο τροπάριο, ο 5ος στίχος σε αυτά τα τροπάρια παρουσιάζει δύο επιπλέον τόνους σε σχέση με τον ειρμό, έναν στην πρώτη συλλαβή και έναν στην τελευταία (αυτόν τον επιπλέον τόνο τον συναντάμε σε όλα τα τροπάρια). Αξίζει να αναφερθεί, ότι ο επιπλέον αυτός τόνος, στην πρώτη συλλαβή στο δεύτερο και στο τρίτο τροπάριο υφίσταται γιατί και τα δύο αυτά τροπάρια ξεκινάνε με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, με χαιρετισμό στη Θεοτόκο (χαῖρε).

Ειρμός :	καὶ ἐσαρκώθη δι' ἡμᾶς	υ υ υ ὑ υ υ υ
τροπάριο α΄ :	καὶ ὡς θυμίαμα δεκτόν	υ υ υ ὑ υ υ υ
τροπάριο β΄ :	ἐν τῷ Ναῶ τῷ νομικῷ·	υ υ υ ὑ υ υ υ
τροπάριο γ΄ :	χαῖρε νεφέλη φωτεινή	ύ υ υ ὑ υ υ υ
τροπάριο δ΄ :	Χαῖρε ἡ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ	ύ υ υ ὑ υ υ υ
τροπάριο ε΄ :	ἐκ τῶν παγίδων τοῦ ἐχθροῦ	υ υ υ ὑ υ υ υ

τροπάριο στ' : ὡς τὸν ἀχώρητον παντί   υ υ υ υ υ υ υ

Ο 10ος στίχος του τρίτου τροπαρίου παρουσιάζει έναν επιπλέον τόνο στην πρώτη συλλαβή σε σχέση με τον 10ο στίχο του ειρμού. Επίσης στο έκτο τροπάριο εντοπίζεται μετατόπιση του δευτερεύοντος τόνου από την έβδομη στην πέμπτη συλλαβή.

Ειρμός :	τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀγνήν.	υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο α' :	εἰς τὰ Ἅγια οἰκεῖν.	υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο β' :	ὡς καρπὸς πνευματικός.	υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο γ' :	χαῖρε πάντων ἡ ἐλπίς.	ύ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο δ' :	ἀφθαρσίας κοινωνοί.	υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο ε' :	τῆς ἀγίας σου μορφῆς.	υ υ υ υ υ υ υ
τροπάριο στ' :	ἐκτενῶς ὑπὲρ ἡμῶν.	υ υ υ υ υ υ υ

Συμπέρασμα

Σε γενικές γραμμές στον εν λόγω Κανόνα συνάντησα κάποιες αποκλίσεις τόσο από άποψη του τονισμού ανάμεσα στον ειρμό και στα τροπάρια, όσο και από την άποψη της ισοσυλλαβίας. Ωστόσο πιστεύω, ότι οι πιο πολλές αποκλίσεις μπορούσαν να διορθωθούν με μικρές παρεμβάσεις στο κείμενο. Επίσης το γεγονός ότι σε αρκετούς στίχους των τροπαρίων έχουμε μια επιπλέον τονισμένη συλλαβή (μετά το σχήμα ύυ), σε σύγκριση με τον ειρμό αποτελεί ένα φαινόμενο νόμιμο και συνηθισμένο που δεν αξίζει να σχολιάσουμε αναλυτικά⁵⁰ Αξίζει να αναφερθεί, ότι στις περιπτώσεις που έγινε παρέμβαση για την αποκατάσταση της ισοσυλλαβίας, αυτό θεράπευσε και την ομοτονία όπου χρειαζόταν. Αξίζει να σημειωθεί, ότι σε κάποια τροπάρια του Κανόνα εντόπισα μετρικές ασυμφωνίες ομοτονίας και ισοσυλλαβίας, τις οποίες δεν μπόρεσα να επιλύσω. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έβδομη ωδή.

50 Βλ. Παπαγιάννης. (2006) σ 273.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Αναστασίου, Ι. (1959) *Τα Εισόδια της Θεοτόκου. Η ιστορία, η εικονογραφία και η υμνογραφία της εορτής* (διδακτορική διατριβή), Θεσσαλονίκη.

Αντωνίου, Σ. (πρωτοπρ.) (2004) *Το Ειρμολόγιον και η παράδοση του μέλους του* (διδ. διατριβή), Αθήνα.

Δετοράκης, Θ. (1979) «Κοσμάς ο μελωδός, Βίος και έργο», *Ανάλεκτα Βλατάδων* 28, *Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών*, Θεσσαλονίκη.

Δετοράκης, Θ. (1997), *Βυζαντινή υμνογραφία*, Ηράκλειο.

Επιφάνιος, «Λόγος περί τοῦ βίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί τῶν τῆς αὐτῆς χρόνων», PG 120, 185-215.

Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία, τόμοι 5-6, Αθήνα 1966.

Ιερόθεος (Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου) (2016) *Οι Θεομητορικές εορτές. Τα ιστορικά και θεολογικά της Ὑπεραγίας Θεοτόκου*, Ιερά Μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου.

Καραβιδόπουλος, Ι. (2001) *Απόκρυφα χριστιανικά κείμενα, τόμος Α΄ Απόκρυφα Ευαγγέλια*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πουρναρά.

Κισιώτης, Σ. (2006) *ΣΤΗ ΘΕΟΤΟΚΟ ΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ ΜΙΚΡΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ*: Αττική: Εκδόσεις Ουρανός.

Κοσμίδου, Π. (2021) *Η ΥΠΕΡΑΓΙΑ ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΣΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΩΝ*

ΘΕΟΤΟΚΑΡΙΩΝ (διπλωματική εργασία), Θεσσαλονίκη.

Μητσάκης, Κ. (1971) *Βυζαντινή ύμνογραφία - Από την Καινή Διαθήκη έως την Εικονομαχία*, τόμ. Α, Θεσσαλονίκη.

Μικραγιαννανίτου, Γ. (2012) *ὁ Ἅγιος Ἐλευθέριος ὁ Ἱερομάρτυς Ἐπίσκοπος Ἰλλυρικοῦ*, Θεσσαλονίκη: Ἐκδόσεις Τζιόλα.

Παπαγιάννης, Γ. (2006) *Ακάθιστος Ὑμνος, ἀγνωστες πτυχές ενός πολύ γνωστού κειμένου*, Ἐκδόσεις Βάνιας

Παναγιώτου, Αρχιμ.Μ. (2020) *Μεσονυκτικό και Μικρό Απόδειπνο, Ρόδος*: Ἐκδοση Ι.Μ. Παναγίας Παραμυθίας.

Παπαγεωργίου, Μ. (2021) *Θεομητορικοί Κανόνες Γεωργίου Νικομηδείας: κριτική έκδοση, σχόλια, ερμηνεία* (διδ. διατριβή), Κομοτηνή.

Πασχαλίδης, Σ. (2007) «Οι εορτές των αγίων» στο: *Το Χριστιανικόν Εορτολόγιον. Πρακτικά Η' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου στελεχών Ιερών Μητροπόλεων* (Βόλος 18-20 Σεπτεμβρίου 2006), Αθήνα: σ.365-397.

Πασχαλίδης, Σ. (2011) *Ἐν Ἁγίοις. Ειδικά Θέματα Βυζαντινῆς και Μεταβυζαντινῆς Ἀγιολογίας*, Θεσσαλονίκη: Ἐκδόσεις Π. Πουρναρά.

Πάσχος, Π. Β. (1999) *Λόγος και μέλος*, Α' τόμος, Αθήνα: εκδόσεις Αρμός.

Ραπτόπουλος, Ζ. (2009) *Ιερά Μονή Σειδανάγιας στα Ιεροσόλυμα*, Αθήνα: Ἐκδόσεις Επτάλοφος.

Τρεμπέλας, Π. (1949), *Εκλογή Ελληνικής Ορθοδόξου Ὑμνογραφίας*, Αθήνα.

Τσάμης, Δ. (2000) *Θεομητορικόν*, τόμος Β', Θεσσαλονίκη: Ορθόδοξη Χριστιανική Αδελφότητα Λυδία.

Τσίγκος, Β. (2017) *Δογματική της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, Θεσσαλονίκη: OSTRACON PUBLISHING.

Τωμαδάκης, Ν. Β. (1993) *Η βυζαντινή Ύμνογραφία καί Ποίησις*, τόμ. Β΄, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Π. Πουρναρά.

Φίλιας, Γ. (2007) «Οι Θεομητορικές εορτές», στο: *Το Χριστιανικόν Εορτολόγιον. Πρακτικά Η' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου στελεχών Ιερών Μητροπόλεων* (Βόλος 18-20 Σεπτεμβρίου 2006), Αθήνα : Εκδότης Κλάδος Εκδόσεων Ε.Μ.Υ.Ε.Ε. 323-361.

Φουντούλης, Ι. (1971) *Λογική Λατρεία*, Θεσσαλονίκη: Αποστολική Διακονία.

Φυτράκης, Α. Ι. (1957) *Η ἐκκλησιαστική ἡμῶν ποίησις κατά τάς κυριωτέρας αὐτῆς φάσεις*, Αθήνα 1957.

Ξενόγλωσση

Coogan, M. D. (2018) *The New Oxford Annotated Bible with the Apocrypha*. Oxford: Oxford University Press.

Olkinuora, J. (2015) *Byzantine Hymnography for the Feast of the Entrance of the Theotokos: An Intermedial Approach* (Studia Patristica Fennica 4) Helsinki.

Potenza, F. (2014) *RIVISTA DI STUDI BIZANTINI E NEOELLENICI: Un canone di Basilio Pegane dal Theotocarion mosquense del 1021/1022*. Roma.

Tischendorf, C. (1876) *Evangelia Apocrypha*, Lipsiae.